

Evropska Unija

Komisija za razmatranje ljudskih prava Kosovo

Godišnji izveštaj

1. januar do 31. decembar 2013. god.

Komisija za razmatranje ljudskih prava - Sekretarijat

Ul. Rustem Statovci Br. 29 – 10000 Priština – Kosovo

Tel: +381 (0) 38 78 2125

Email: office@hrrp.eu

www.hrrp.eu

Sadržaj

Predgovor.....	5
1. Uvod.....	7
2. Regulatorni okvir rada.....	8
2.1. Udruženi postupak Saveta 2008/124/CFSP koji datira od 04. februara 2008. godine, Misije Vladavine Prava Evropske Unije na Kosovu, EULEX KOSOVO	8
2.2. Koncept odgovornosti EULEX-a na Kosovu – Komisija za razmatranje ljudskih prava, Generalni sekretarijat Saveta, Brisel od 29. oktobra 2009. godine.	8
2.3. Primenljivi međunarodni instrumenti za ljudska prava	8
3. Komisija i sekretarijat.....	10
3.1. General.....	10
3.2. Članovi Komisije – biografije	10
3.3. Sekretarijat – biografije.....	12
4. Predmeti i suštinska pitanja žalbi.....	14
4.1. Predmeti i statistike	14
4.2. Trendovi	14
4.3. Suštinska pitanja žalbi	15
5. Praksa rada.....	17
5.1. Osnovanosti	17
5.1.1. <i>W protiv EULEX</i> – otkrivanje ličnih podataka svedoka.....	17
5.1.2. Takozvani <i>Vidovdanski</i> slučajevi – obaveza EULEX-a da štiti ljudska prava	18
5.2. Prihvatljivost	20
5.2.1. Kompetentnost Komisije da razmatra postupke pred Kosovskim Sudovima	20
5.2.2. Kompetentnost Komisije da razmatra zakonitost i dužinu trajanja pred-pretresnog pritvora.....	20
5.2.3. Praćenje, podučavanje i savetovanje i izvršni mandat EULEX-a	20
5.2.4. Status žrtve	21
5.2.5. Korupcija i ljudska prava	22
5.2.6. Ponovno ispitivanje žalbe	22
5.2.7. Član 3. EKLJP.....	22
6. Aktivnosti Komisije.....	24
6.1. Javna informativna kampanja 2013. godine	24
6.2. Uvodni trening za kadar EULEX-a.....	25
6.3. Internet stranica.....	25
7. Operativna/administrativna/kadrovska pitanja	26
7.1. Neprihvatljivost žalbi	26
7.2. Budžet	26
8. Međunarodna tumačenja o odgovornostima međunarodnih misija na Kosovu prema ljudskim pravima	27

8.1.	“Evropska izuzetnost?”	27
8.2.	“Uspostavljanje odgovornosti za međudržavne organizacije i države”	27
8.3.	“Odgovornost međunarodnih organizacija za kršenja ljudskih prava”	31
8.4.	Izveštaj <i>Amnesty International</i> “Kosovo – UNMIK-ovo nasleđe”	33
8.5.	Odluka o neprihvatljivosti Evropskog suda za ljudska prava u slučaju <i>Azemi protiv Srbije</i> ..	35
9.	Budućnost EULEX-a i izazovi koji predstoje za ljudska prava	36
10.	Zaključne napomene.....	38
Aneks 1.	Tabela rasporeda kadra	39
Aneks 2.	Tabela informativne kampanje i druge aktivnosti	40
Aneks 3.	Statistike 2010 - 2013.....	42
Aneks 4.	Odluke KRLJP-a 2010-2013	43

Predgovor

Ovo je četvrti godišnji izveštaj Komisije za razmatranje ljudskih prava (čitaj "Komisija"). Kao i prethodnih godina, Komisija je nastavila tokom izveštajnog perioda sa razmatranjem žalbi povodom kršenja ljudskih prava od strane EULEX-a na Kosovu tokom sprovođenja svog izvršnog mandata u sektorima pravosuđa, policije i carine.

Tokom 2013. godine Komisija je održala pet zasedanja i svedoči značajnom povećanju registrovanja slučajeva, tačnije prijemu 27 novih žalbi. Tokom izveštajnog perioda, Komisija je razmatrala 21 žalbu od čega je za sedam nađeno da su osnovane.

Kršenja ljudskih prava od strane EULEX-a povezana kako postupcima tako i propustima Misije da poštuje, zaštiti i garantuje ljudska prava podnosilaca žalbi. Dve odluke Komisije odnose se na slučaj obeležavanja *Vidovdana* koji se obeležava na Kosovu svake godine u junu. Komisija je utvrdila da EULEX nije uspeo da obezbedi dovoljno resursa i da sprovede prikladno planiranje kako bi održali javni red i mir onako kako se predviđa njihovim mandatom. Ovo je imalo za ishod i dovelo do kršenja prava određenog broja učesnika sa spomenutog događaja.

Komisija je dalja kršenja zabeležila u slučaju koji se odnosi na deljenje ličnih podataka potencijalnog svedoka u slučaju ratnih zločina a od strane tužilaca EULEX-a sa određenim tužilačkim ovlašćenjima. Kršenja uključuju pravo na poštovanje privatnog i porodičnog života, slobodu mišljenja, savesti i veroispovesti, slobodu okupljanja i udruživanja kao i prava na efektivan pravni lek.

Komisija je Šefu Misije EULEX-a na Kosovu dostavila preporuke kako bi rešili ta kršenja i ona koja su spomenuta u drugim slučajevima. U jednom slučaju, Komisija je izdala propratnu odluku, imajući u vidu to da Šef Misije nije uspeo da sprovede sve preporuke koje je Komisija dala. Te odluke su detaljno razrađene u daljem tekstu ovog izveštaja. Komisije je 14 ostalih žalbi proglasila neprihvatljivim.

Komisija i sekretarijat nastavili su sa svojom informativnom kampanjom, kako na Kosovu tako i u Srbiji, kako bi proširili informacije o svom mandatu i tom prilikom se usredsredili na Kosovsko pravosuđe, NVO-e za ljudska prava i pravnu pomoć, predstavnike civilnog društva kao i crkve i verske organe. Komisija i sekretarijat su takođe bili uključeni u intervjuima i debatama putem medija i prisustvovali su raznim seminarima vezanim za ljudska prava, konferencijama i diskusijama tipa okruglog stola.

Komisija je takođe nastavila sa svojim periodičnim sastancima sa Šefom Misije, zamenikom šefa misije i drugim višim zvaničnicima iz EULEX-a. Povodom toga, Komisija je u junu 2013. godine izvela prezentaciju o svom mandatu, procedurama i praksi rada tužiocima i pravnim ekspertima iz EULEX-a.

Sekretarijat je takođe sprovodio aktivnosti informativne kampanje u Srbiji gde su održali sastanke sa projektom "Dalja podrška u sprovođenju strategija za IRL, izbeglice i povratnike – Pravna pomoć" finansiran od strane Delegacije Evropske Unije u Srbiji.

Redovno objavljivanje biltena elektronskim putem, što je otpočeto od 2012. godine, pokazalo se kao najuspešniji način u pružanju informacija o Komisiji i u podizanju svesti u javnosti o mandatu i radu iste. Ipak, uprkos svojim iscrpnim aktivnostima dosezanja do javnosti, ipak postoji značajan nedostatak obaveštenosti o postojanju Komisije i mandatu iste unutar oblasti delovanja misije.

Komisija veruje da ovaj nedostatak može jedino biti rešen putem TV/Radio kampanje za koju se nada da će otpočeti konačno u 2014. godini, zajedno sa pojačanim intenzitetom aktivnosti svoje redovne

tekuće informativne kampanje. Ovo će svakako zahtevati odvajanje prikladnih finansijskih izvora od strane EULEX-a.

Tokom izveštajnog perioda bilo je manjih promena u sastavu Komisije, ostavkom člana Komisije gđe Verginia Micheva-Ruseva koju je zamenila bivši rezervni član, gđica Katja Dominik. Gđa Elka Filcheva-Ermenkova je postavljena za novog rezervnog člana Komisije.

Želela bih da iskoristim ovu priliku i da izrazim zahvalnost svim članovima Komisije i kadru sekretarijata, bivšem i sadašnjem, na njihovom izvanrednom profesionalnom doprinosu u radu Komisije tokom izveštajnog perioda.

Podjednako bih želela da se zahvalim Šefu Misije EULEX-a i njegovom kadru kao i Šefu Kancelarije za ljudska prava i pravna pitanja, i EULEX-u generalno na njihovoj podršci i saradnji pruženoj Komisiji tokom čitave godine.

Na kraju, Komisija za razmatranje ljudskih prava želi da pozdravi postupak Šefa Misije i to za sprovođenje preporuka koje je komisija dala u svojim slučajevima tokom izveštajnog perioda. Naročito je Komisija želela da pohvali Šefa Misije na njegovim propratnim popravnim postupcima u pogledu preporuka za slučajeve cases [A, B, C & D protiv EULEX-a](#) (slučajevi br. 2012-09/10/11/12), „*Slučajevi Vidovdan*“

Magda Mierzewska
Predsedavajući član
Komisije za razmatranje ljudskih prava

1. Uvod

Komisija za razmatranje ljudskih prava, osnovana od strane Evropske Unije 29. oktobra 2009. godine, nastavila je i tokom svoje treće celokupne godine rada da razmatra tvrdnje o navodnim kršenjima ljudskih prava od strane EULEX-a na Kosovu tokom sprovođenja svog izvršnog mandata 2013. godine. Komisija je pre svega prvi i jedini nezavisni mehanizam odgovornosti za ljudska prava koji se bavi razmatranjem tvrdnji o navodnim kršenjima ljudskih prava od strane Misije Evropske Unije o Zajedničkoj Bezbednosnoj i Odbrambenoj Politici.

Trenutno, zajedno sa Savetodavnom komisijom za ljudska prava Privremene administracije Misije Ujedinjenih Nacija na Kosovu (UNMIK), Komisija služi kao jedna od jedine dve međunarodne komisije koje podstiču međunarodne organizacije na odgovornost za kršenja ljudskih prava. Širenje odgovornosti za kršenja ljudskih prava od državnih do međunarodnih organizacija predstavlja veliki napredak u razvoju zaštite međunarodnih ljudskih prava koje sve više dobija međunarodno priznanje.

U izveštaju se iznose aktivnosti Komisije za vremenski period od 01. januara do 31. decembra 2013. godine. Izveštaj se fokusira na slučajeve na kojima Komisija radi i na razvoj prakse rada. Pored toga, napori Komisije u pogledu njihovih aktivnosti vezanih za informativnu kampanju izneti su takođe kao jedno rastuće priznanje za te aktivnosti u međunarodnom smislu.

Tokom izveštajnog perioda, Komisija je održala [pet sednica](#) i primila 27 novih žalbi. Komisija je pregledala 35 slučaja i 17 slučajeva prosledila Šefu Misije. Komisija je našla da je 13 slučajeva bilo neprihvatljivo, 5 slučajeva prihvatljivih a našli su da je bilo kršenja ljudskih prava nad sedam podnosilaca žalbi.

Ovi slučajevi obeležavaju najznačajnije razvoje u radu Komisije na slučajevima, pošto oni uključuju kritična pravna i činjenična pitanja povodom tumačenja izvršnog mandata EULEX-a i odgovarajuće obaveze prema ljudskim pravima koje su poverene Misiji.

Komisija je podnela Šefu Misije EULEX-a na Kosovu detaljne preporuke kako bi popravio povrede ljudskih prava. Komisija je takođe procenila postupke Šefa Misije zauzvrat prateći svoje preporuke i u kojoj meri su iste preporuke sprovedene.

Postupci koje je Šef Misije preduzeo su cenjeni, naročito u pogledu " *Vidovdanskih slučajeva*", A, B, C i D, 2012/10/11/12 naizmenično. Komisija takođe želi da pohvali šefa tužilaca, EULEX-a na Kosovu za razmatranje pomenutih slučajeva B, C i D shodno datim preporukama.

Na kraju svoje četvrte godine rada, Komisija je zadovoljna zato što je napravila značajan doprinos međunarodnom statusu koji EULEX sada uživa sa tačke gledišta ljudskih prava, kao Misija zajedničke bezbednosne i odbrambene politike, stavivši sebe pod spoljašnjom odgovornošću za navode o kršenjima ljudskih prava tokom sprovođenja svog izvršnog mandata.

2. Regulatorni okvir rada

2.1. Udruženi postupak Saveta 2008/124/CFSP koji datira od 04. februara 2008. godine, Misije Vladavine Prava Evropske Unije na Kosovu, EULEX KOSOVO

Udruženi postupak Saveta jeste izvor autoriteta i vlasti Misije EULEX-a na Kosovu. Njime se utvrđuje mandat EULEX-a i, između ostalog, navodi se njihova odgovornost prema ljudskim pravima u članu 3. (i): *“osigurati da sve njihove aktivnosti poštuju međunarodne standarde vezano za ljudska prava i rodnu ravnopravnost”*.

2.2. Koncept odgovornosti EULEX-a na Kosovu – Komisija za razmatranje ljudskih prava, Generalni sekretarijat Saveta, Brisel od 29. oktobra 2009. godine.

Osnivanje jednog efektivnog, transparentnog mehanizma odgovornosti prema ljudskim pravima je smatrano osnovnom potrebom za EULEX na Kosovu kao jedne misije vladavine prava kojoj su dodeljene određene ograničene izvršne funkcije. Kao jedan spoljni mehanizam odgovornosti služiće kao dopuna za opštu odgovornost EULEX-a na Kosovu kao što je definisano šemom osiguranja odgovornosti trećih lica i internom istražnom jedinicom EULEX-a koje su osnovane na samom početku.

Prema tome, Koncept odgovornosti utvrđuje mandat Komisije da razmatra žalbe bilo koje osobe, osim kadra EULEX-a na Kosovu, koja tvrdi da je žrtva povrede ljudskih prava od strane EULEX-a na Kosovu tokom sprovođenja svog izvršnog mandata.¹ Međutim prema Konceptu Komisija nema pravnu nadležnost u pogledu kosovskih sudova. Pored toga, komisija je našla da činjenica da sudije EULEX-a sede na klupi ne menja karakter tih sudova, kao Kosovskih Sudova (za više detalja pogledaj par. 5.2.1 dole).

Komisija je 10. juna 2010. godine usvojila svoj lični pravilnik o radu, datuma od kada je postala zvanično ovlašćena da prima žalbe.

2.3. Primenljivi međunarodni instrumenti za ljudska prava

Shodno odredbama iz koncepta odgovornosti, Komisija može da uzme u obzir žalbe pod sledećim instrumentima za zaštitu ljudskih prava:

- Univerzalna deklaracija za ljudska prava (1948)
- Evropska konvencija za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda (EKLJP, 1950)
- Konvencija o eliminisanju svih oblika rasne diskriminacije (CERD, 1965)
- Međunarodna Povelja o civilnim i političkim pravima (CCPR, 1966)
- Međunarodna Povelja o ekonomskim, društvenim i kulturnim pravima (CESCR, 1966)
- Konvencija o eliminisanju svih vrsta diskriminacije nad ženama (CEDAW, 1979)
- Konvencija protiv mučenja i drugih okrutnih, neljudskih ili ponižavajućih tretiranja ili kažnjavanja (CAT, 1984)
- Međunarodna konvencija o pravima deteta (CRC, 1989)

¹ Koncept odgovornosti je deo Operativnog Plana EULEX-a i prema tome se smatra poverljivim dokumentom tako da nije dostupan javnosti.

U praksi, žalbe koje su do sada podnete uglavnom se zasnivaju na članovima Evropske konvencije za ljudska prava (ECHR) i njenim protokolima.

3. Komisija i sekretarijat

3.1. General

Bilo je određenog broja izmena u sastavu kadra Komisije tokom izveštajnog perioda počev od ostavke člana Komisije gđe Verginie Micheve-Ruseve koju je zamenila prethodni rezervni član gđica Katja Dominik. A nju je zamenila gđa Elka Filcheva-Ermenkova kao novi rezervni član Komisije.

3.2. Članovi Komisije – biografije

Komisija se sastoji od četiri člana, uključujući i predsedavajućeg i EULEX-ovog rezervnog člana.

Predsedavajući gđa Magda Mierzewska, poreklom iz Poljske, 1982. godine položila poljski pravosudni državni ispit. Ona je 1989. godine primljena u Gdanjsku komoru za pravno savetovanje a 2005. godine stekla je svoj LLM u oblasti zakona Evropske Unije sa Lester Univerziteta.

Godine 1993. bila je postavljena za pravnika u Sekretarijatu Evropske Komisije za Ljudska Prava u Strazburu. Od 1998. godine, zaposlena se kao pravnik u Registru Evropskog Suda za ljudska prava u Strazburu, Francuska. Stekla je veliko međunarodno iskustvo u obučavanju raznih materijalnih i proceduralnih pitanja u vezi sa ljudskim pravima.

Brojni akademski radovi gđe Mierzewske obuhvataju sledeće: *Evropska konvencija za ljudska prava i osnovne slobode: Deset godina nakon ratifikacije, Informativna služba Saveta Evrope u Varšavi 2004; Za deset godina: Popularnost Konvencije u Poljskoj (koautor), Pregled evropskog zakona o ljudskim pravima, izdanje br. 4, 2004; Za deset godina: Obimna i interesantna Poljska sudska praksa (koautor), Pregled evropskog zakona o ljudskim pravima, izdanje br. 5, 2004; Standardi uspostavljeni sudskom praksom ECHR-a u predmetima koji se odnose na eksproprijaciju i njihovu primenu na nemačke imovinske zahteve, Poljski institut za međunarodna pitanja, 2005; Proces prihvatanja Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda u Poljskoj i Slovačkoj u: Prihvatanje Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava, izdanja H. Keller, A. Stone-Sweet, Novine oksfordskog univerziteta, maj 2008; Usklađenost sudske prakse kao pitanja ljudskih prava u sudskoj praksi Evropskog suda za ljudska prava, u: *Cohérence et impact de la jurisprudence de la Cour européenne des droits de l'homme*, Liber amicorum Vincent Berger, 2013.*

Članovi

Dr. Guénael Mettraux

Dr. Guénaël Mettraux radi kao branilac i konsultant pred međunarodnim krivičnim pravosuđem (ICTY, ICC, STL i ECCC). U protekloj deceniji, zastupao je nekoliko visoko-rangiranih vojnih i civilnih vođa optuženih za međunarodne zločine. Savetovao je vlade i NVO-e o različitim pitanjima koja se odnose na regulatorne režime, krivična suđenja, zakonodavstva i tranziciju pravdu. Dr. Mettraux je trenutno profesor na Univerzitetu u Amsterdamu (Holandija) i gost predavač na Univerzitetu u Fribourg-u (Švajcarska).

Intenzivno radi objave u polju međunarodnog krivičnog zakona. Njegovi naučni radovi obuhvataju tri knjige: *Međunarodna krivična dela i ad hok Tribunali* (Izdavaštvo Univerziteta Oxford, 2005), *Perspektive na Nirnberškom suđenju* (Izdavaštvo Univerziteta Oxford, 2008) i *Zakon o komandnoj odgovornosti* (Izdavaštvo Univerziteta Oxford, 2009), koja je nagrađena *Lieber-ovom* nagradom od

Američkog društva za međunarodno pravo. Dr. Mettraux je član Uređivačkog Odbora Žurnala Međunarodne Krivične Pravde i Odbora Urednika Magazina Međunarodnog Krivičnog Zakona.

Gđa Katja Dominik

Gđa Katja Dominik, državljanka Nemačke, studirala je pravo i slavistiku na univerzitetu Göttingen („Goettingen“), u Nemačkoj a na kom je diplomirala 1996. godine.

Gđi Dominik je dodeljena post-diplomska školarina i završila je studije o pravnim aspektima državnog raspada Socijalističke Federativne Republike bivše Jugoslavije u Zagrebu, u Hrvatskoj 1998/99. godine. Njena disertacija povodom predmetnog pitanja je objavljena 2001. godine.

Od 2000. do 2002. godine radila je kao advokatski pripravnik što je uključilo i periode rada u Višem Regionalnom Sudu, u Duesseldorf-u a takođe i u jednoj advokatskoj kancelariji koja je bila specijalizovana za zakon o azilu. Godine 2002. zaposlena je od strane državnog nemačkog ministarstva za razvoj i ekonomsku saradnju u Bonn-u gde je radila u diviziji za razvoj evropske politike. U tom svojstvu, ona je istraživala i radila tekstove i govore za konferencije za pomoć međunarodnog razvoja u Briselu i Bonn-u gde je takođe povremeno predstavljala nemačku vladu.

U oktobru 2002. godine, gđa Dominik imenovana je za sudiju u Okružnom Sudu, u Duesseldorf-u gde je i specijalizovala različite vrste krivičnih zakona. Ona je nakon toga postala potpredsednik u Okružnom sudu krivičnih komora za teška krivična dela i privredni kriminal.

Gđa Dominik je imenovana za međunarodnog sudiju u EULEX-u na Kosovu u oktobru 2011. godine, nakon čega je raspoređena u Okružnom Sudu, u Mitrovici gde se bavi predmetima visokog profila za ratne zločine, ubistva, korupciju i trgovinu ljudima. Šef Misije EULEX-a je gđu Dominik imenovao za člana Komisije za razmatranje ljudskih prava pri Evropskoj Uniji u januaru 2013. godine.

Rezervni član

Gđa Elka Filcheva-Ermenkova

Gđa Elka Filcheva-Ermenkova, Bugarska državljanka, studirala pravo na Univerzitetu Blagoevgrad, u Bugarskoj gde je i diplomirala 1997. godine. Tokom magistrature usredsredila se na proučavanje ljudskih prava a kasnije je i završila i nekoliko tečaja o Evropskoj Konvenciji za ljudska prava i osnovne slobode (ECHR) i Protokole iste. Nakon završetka svog postdiplomskog stažiranja, u oktobru 1998. godine imenovana je za Mlađeg Sudiju u Okružnom Sudu, u Blagoevgradu u Apelacionom Veću, gde je pod nadzorom dvoje sudija iz Okružnog Suda predsedavala slučajevima po svim predmetnim pitanjima: građanski, krivični i administrativni zakon. Godine 2001 imenovana je za sudiju u Regionalnom Sudu u Blagoevgradu gde je predsedavala građanskim i krivičnim slučajevima. Godine 2003 imenovana je za predsednika regionalnog suda u Blagoevgradu.

Godine 2004, imenovana je za Sudiju Okružnog Suda, drugostepeni, tako da je radila i kao prvostepeni i kao apelacioni sudija i na građanskim i na krivičnim pitanjima, sa glavnim akcentom na građanska pitanja.

U januaru 2008. godine, upućena je u Savet Evropske Unije (EU), u odeljenju za Civilno Planiranje i Sposobnosti (CPCC) kao savetnik za vladavinu prava gde je radila sve do januara 2012. godine. U januaru 2012. godine postavljena je za međunarodnog sudiju u Apelacionom Veću za žalbe protiv odluka Komisije za imovinske zahteve. Dana 15. januara 2013. godine postavljena je za rezervnog

člana Komisije za razmatranje ljudskih prava pri Evropskoj Uniji od strane Šefa Misije EULEX-a na Kosovu.

3.3. Sekretarijat – biografije

Sekretarijat Komisije čine jedan viši pravni savetnik, dvoje pravnih savetnika, jedan administrativni asistent i dvoje prevodilaca.

Gdin John J. Ryan, Irski državljanin, Diplomirani Pravnik, (Hons) studije Prava i Evropske Studije na Univerzitetu u Limeriku, Irska, i poseduje post-diplomski stepen Pravobranioca iz Asocijacije Advokatske Komore Irske. Radio je kao Pravobranilac u *Stephen MacKenzi i Co. Solicitors*, Dablin, Irska. Služio je u mirovnim misijama Ujedinjenih Nacija u Libanu, Siriji, Izraelu, Kambodži, Bosni i Hercegovini, Hrvatskoj, Makedoniji, Istočnom Timoru, Nepal, Kosovu i u Evropskoj Komisiji u Kini. Pre stupanja na trenutnu dužnost bio je zaposlen u UNMIK-u, između ostalog, kao administrator Opštine Zvečan, Mitrovački Region, Šef Divizije za Međunarodnu Pravosudnu Podršku, Odeljenje za Pravosuđe, Zamenik Pravnog Savetnika, Kancelarija Specijalnog Izaslanika Generalnog Sekretara (KSIGS), UNMIK i Izvršni Službenik, Savetodavna Komisija za Ljudska Prava UNMIK-a. Od aprila 2010. godine, imenovan je za Višeg Pravnog Službenika i Šefa Sekretarijata Komisije za razmatranje ljudskih prava EU-a. Njegov članak, UNMIK Savetodavna komisija za ljudska prava, Misije Ujedinjenih Nacija na Kosovu je objavljen u Članku Irskih Odbrambenih Snaga, 2010. godine.

Gđa Joanna Marszałik, Poljska državljanica, diplomirala Pravo sa zvanjem Master Pravnika na Jagielonskom Univerzitetu u Krakovu, Poljska. Pet godina je radila kao advokat u Evropskom Sudu za Ljudska Prava u Strazburu, Francuska. Nakon toga je bila Menadžer projekta Saveta Evrope na projektu izgradnje institucije "Podrška Instituciji zaštitnika građana na Kosovu" i vođa tima projekta Saveta Evrope i Evropske Unije "Transparentnost i Efikasnost pravosudnog sistema u Ukrajini", koji je podržao reformu ukrajinskog pravosudnog sistema. Pridružila se misiji OEBS-a na Kosovu u decembru 2010. godine gde je radila kao Viši Službenik za Ljudska Prava, i nadgledala je Regionalni centar u Prištini. Aprila 2012. godine postavljena je za pravnog službenika u sekretarijatu Komisije.

Gdin Florian Razesberger, Austrijski državljanin, studirao pravo na Bečkom Univerzitetu, Kopenhagen i Inzbruk. Na početku je radio kao advokatski pripravnik u Regionalnom Sudu u Inzbruku, a kasnije je imenovan za Asistenta Pravnog službenika unutar Predsedništva i Komora Međunarodnog Krivičnog Suda u Hagu. Nakon toga je imenovan za pravnog savetnika u Britanskoj NVO za pravnu pomoć, *Africa Middle East Refugee Assistance* u Kairu, Egipat. Zatim je imenovan za Pravnog službenika u sektoru za pravosudnu reformu i ljudska prava u misiji OEBS-a u Skoplju i Sarajevu. Kasnije je imenovan za Službenika za ljudska prava i vođu tima u Misiji Asistencije Ujedinjenih Nacija u Avganistanu. Pre nego što se pridružio sekretarijatu KRLJP-a, radio je kao Ekspert za Ljudska Prava unutar EULEX-a.

Gđa Shpresa Gosalci, državljanka Kosova albanskog porekla, studije završila na Univerzitetu AAB, Priština, engleski jezik i književnost. Radila je kao Tumač/prevodilac (albanski/srpski/engleski jezik) u KFOR-u od jula 1999. do juna 2000. godine, i kao administrativni asistent/prevodilac kod Komesara UNMIK Policije u Uredu za Štampu i Javno informisanje od juna 2000. do marta 2009. godine. Ona je administrativni asistent/prevodilac u Sekretarijatu Komisije od jula 2010. god..

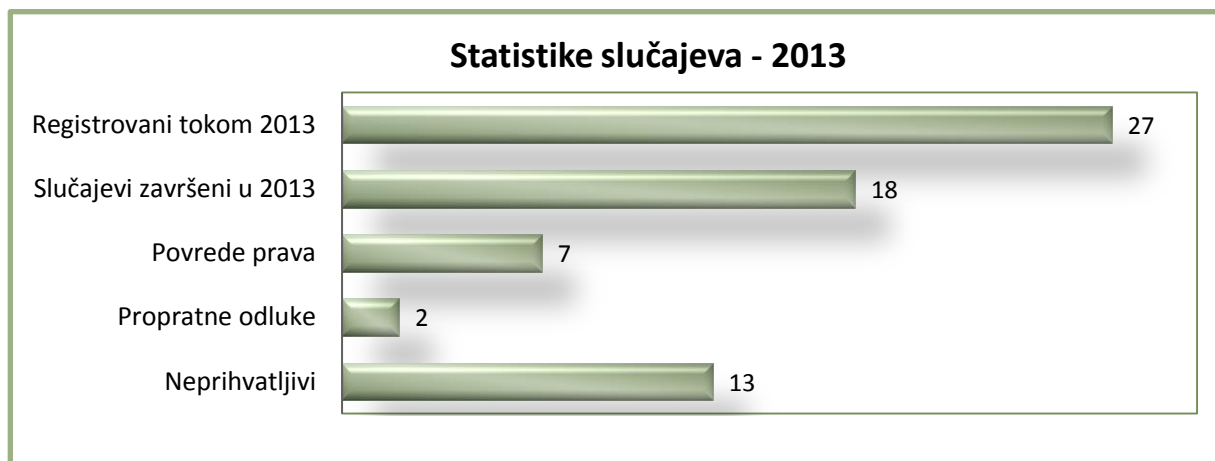
Gđa Katica Kovačević, državljanka Kosova srpskog porekla, od maja 2003. do decembra 2008. godine radila je kao administrativni asistent/prevodilac (srpski/engleski jezik) u Kancelariji Generalnog Revizora, i kao Prevodilac u Kosovskoj Agenciji za Privatizaciju od januara 2009. do novembra 2010. god. U decembru 2010. godine pridružila se sekretarijatu Komisije kao tumač/prevodilac.

Gdin Kushtrim Xhaferi, državljanin Kosova albanskog porekla, diplomirao je na Prištinskom Univerzitetu, Kosovo, Engleski jezik i književnost. Ranije je radio kao Tumač/Prevodilac (albanski/engleski jezik) u kosovskoj energetske korporaciji od februara 2004. do januara 2009. god. a nakon toga kao asistent prevodilac u Komponenti Policije EULEX-a. U sekretarijatu Komisije radi kao Tumač/Prevodilac od septembra 2010. god.

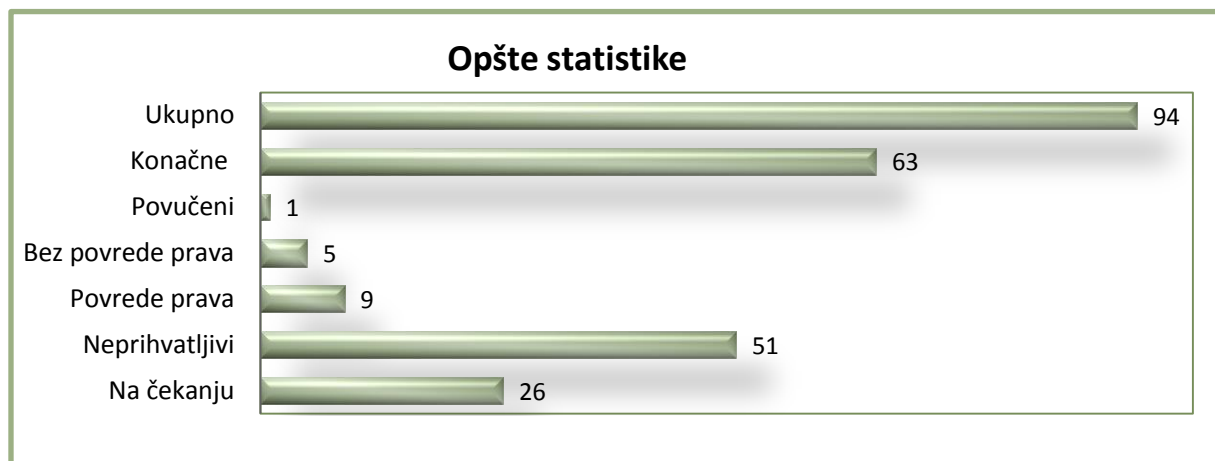
4. Predmeti i suštinska pitanja žalbi

4.1. Predmeti i statistike

Godine 2013, Komisija je pregledala 35 slučaja i 17 slučajeva prosledila Šefu Misije sa zahtevom da podnese svoja zapažanja o prihvatljivosti i osnovanosti istih i donela 21 odluku. Nasuprot prethodnih godina, Komisija je našla određen broj kršenja ljudskih prava. U četiri odluke koje su donete za osam žalbi, Komisija je našla povrede članova 8, 9, 11 i 13 EKLJP-a. 14 slučajeva je proglašeno neprihvatljivim. Ovo uključuje i jedan slučaj za koji je Komisija, po prvi put, ponovo ispitala žalbu.

Tokom 2013. godine, Komisija je registrovala 27 novih slučajeva, što dovodi do povećanja za 13% u poređenju sa prethodnom godinom. Od samog početka, Komisija svedoči sporo ali sigurno povećanje u broju slučajeva. Do kraja 2013. godine, Komisiji je podneto ukupno 94 slučajeva, od čega je 63 zaključeno.

4.2. Trendovi

Dok se nekoliko žalbi odnosilo na navodna kršenja ljudskih prava od strane EULEX-a zbog postupaka misije, većina navodnih kršenja ljudskih prava, kako se navodi, su ishod navodnog neuspeha EULEX-a da reaguje. Takve žalbe su naročito vezane za navodna odbijanja tužilaca da pokrenu istragu i/ili ne podizanje optužnica, kao i navodi da policija EULEX-a nije usvojila razumne mere kako bi zaštitila podnosiocima žalbi od povređivanja od strane trećih lica.

4.3. Suštinska pitanja žalbi

Najčešće vrste navodnih kršenja ljudskih prava ispitanih od strane Komisije su sledeće:

- Navodi o kršenju prava na život (član 2. EKLJP): slučajevi *Y protiv EULEX-a*, br. 2011-28; *Faik Ibishi protiv EULEX-a* br. 2012-07; *E protiv EULEX-a* br. 2012-17;
- Navodi o kršenju zabrane mučenja, neljudskog ili ponižavajućeg postupanja (član 3. EKLJP, član 6. par. 1 i 2 UN Konvencije protiv mučenja i drugog vida okrutnog, neljudskog ili ponižavajućeg postupanja): slučajevi *W protiv EULEX-a*, br. 2011-07; *F protiv EULEX-a*, br. 2011-27; *Z protiv EULEX-a*, br. 2012-6; *Mufail Halili protiv EULEX-a* br. 2012-08; *Arsim Krasniqi protiv EULEX-a*, br. 2013-02; *Almir Susaj protiv EULEX-a*, br. 2013-16;
- Navodi o kršenju prava na slobodu i bezbednost (član 5, par. 1c, 2, 3 i 4 EKLJP, član 9, par. 2 do 4 Međunarodne povelje o građanskim i političkim pravima): slučajevi *Z protiv EULEX-a*, br. 2012-12; *E protiv EULEX-a*, br. 2012-17;
- Navodi o kršenju prava na pravično suđenje (član 6. EKLJP): slučajevi *Faik Ibishi protiv EULEX-a*, br. 2012-07; *Z protiv EULEX-a*, br.2012-06; *Mufail Halili protiv EULEX-a*, br. 2012-08.
- Navodi o kršenju prava na pravično suđenje (član 6 EKLJP) u vezi sa kršenjem prava na mirno uživanje u svojoj imovini, član 1 protokola br. 1 EKLJP: slučajevi *Shaip Gashi protiv EULEX-a*, br. 2011-25; *Shefqet Emërllahu protiv EULEX-a*, br. 2012-15; *Kristian Kahrs protiv EULEX-a*, br. 2012-16;
- Navodi o kršenju prava na poštovanje privatnog i porodičnog života (član 8 EKLJP): slučaj *W protiv EULEX-a*, br. 2011-07;
- Navodi o kršenju prava na slobodu mišljenja, savesti i religije (član 9 EKLJP), pravo na slobodu izražavanja, (član 10 EKLJP) i pravo na okupljanje i udruživanje (član 11 EKLJP); *A. protiv EULEX-a*, br. 2012-09; *B. protiv EULEX-a*, br. 2012-10; *C. protiv EULEX-a*, br. 2012-11; *D. protiv EULEX-a*, br. 2012-12; *H protiv EULEX-a*, br. 2012-19; *G protiv EULEX-a*, br. 2012-20
- Tvrdnje o kršenju prava na efikasan pravni lek (član 13 EKLJP) u vezi sa
 - Članom 6: *Z protiv EULEX-a*, br. 2012-06; *Faik Ibishi protiv EULEX-a*, br. 2012-07
 - Članom 8: *Valbone Zahiti protiv EULEX-a*, br. 2012-14
 - Članovima 8, 9, 10 i 11: *A. protiv EULEX-a*, br. 2012-09; *B. protiv EULEX-a*, br. 2012-10; *C. protiv EULEX-a*, br. 2012-11; *D. protiv EULEX-a*, br. 2012-12; *H protiv EULEX-a*, br. 2012-19; *G protiv EULEX-a*, br. 2012-20
- Navodi o kršenju prava na mirno uživanje u svojoj imovini (član 1 Protokola br. 1 EKLJP): *Kahrs protiv EULEX-a*, br. 2012-16;

Podnosioci žalbi su se pozivali i na određen broj drugih međunarodnih instrumenata za ljudska prava:

Međunarodna povelja o građanskim i političkim pravima

Podnosioci žalbi su se između ostalog pozivali na članove 2, 5, 6, 7, 9, 14, 16, 17, 18, 19, 21, 22, 23, 25, 26, 27 Međunarodne povelje o građanskim i političkim pravima (ICCPR).

Univerzalna deklaracija o ljudskim pravima

Članovi 1, 2, 7, 8, 10, 11, 12, 17, 28 i 29 Univerzalne deklaracije o ljudskim pravima su takođe korišćeni.

Konvencija protiv mučenja i drugih okrutnih, neljudskih ili ponižavajućih postupanja ili vidova kažnjavanja

Podnosioci žalbi su se generalno pozivali na Konvenciju protiv mučenja.

Konvencija za eliminisanje svih oblika rasne diskriminacije

Po prvi put su se pozivali na Član 1, paragraf 1 i 2, član 2, paragraf 1, tačka a, b, c, Član 5, tačke a i b, i Član 6 Konvencije za eliminisanje svih oblika rasne diskriminacije (CERD).

5. Praksa rada

Kao što je gore spomenuto, 2013. godina je obeležena najvećim brojem kršenja ljudskih prava koja je ikada Komisija ustanovila tokom jedne kalendarske godine.

5.1. Osnovanosti

Kršenja ljudskih prava od strane EULEX-a su nađena u sledećom slučajevima:

5.1.1. *W protiv EULEX* – otkrivanje ličnih podataka svedoka

Dana 10. aprila 2013. godine, Komisija je jednoglasno odlučila da je EULEX na Kosovu prekršio član 8. EKLJP-a, tj. pravo na poštovanje privatnog i porodičnog života, u slučaju br. 2011-07, [W protiv EULEX](#). Podnosilac žalbe tvrdi da su tužioci EULEX-a na Kosovu podelili njegovu izjavu u svojstvu svedoka i lične podatke sa državnim organima u Srbiji a sve u vezi istrage ratnih zločina. Komisija je našla da nije bilo adekvatnih opravdanja i adekvatnih bezbednosnih mera za otkrivanje ličnih podataka podnosioca žalbe. Naročito nije bilo očigledne pravne osnove za postupke tužilaca EULEX-a i protivljenje podnosioca žalbe za otkrivanje informacija je zanemareno. Ovo je kao posledicu imalo uskraćivanje mogućnosti podnosiocu žalbe da ih tuži lokalnim sudovima.

Komisija se bavila pitanjima “legitimnog cilja”, “nužnosti” i “proporcionalnosti” mešanja u prava podnosioca žalbe. Bila je zadovoljna da je saradnja sa srpskim vlastima težila legitimnom cilju sprečavanja nereda i kriminala unutar značenja paragrafa 2. Člana 8. EKLJP-a. Komisija je naglasila da “[-] istraga i procesuiranje ratnih zločina i drugih međunarodnih zločina je nesumnjivo cilj koji treba da se energično sprovodi i koji, u nekim okolnostima, možda zahteva postavljanje ograničenja na prava koja su garantovana članom 8 [EKLJP]”. Međutim, Komisija nije bila uverena da je pravična ravnoteža uspostavljena između privatnog života podnosioca žalbe i legitimnog cilja sprovođenja jedne efikasne istrage.

Komisija smatra da “je normalna građanska dužnost za pojedince da pruže dokaze u krivičnim postupcima ([presuda Evropskog suda za ljudska prava u] *Voskuil protiv Holandije* br. 64752/01, presuda od 22. novembra 2007. god., par. 86)”.

Uprkos tome, odgovornost da se ispitaju i krivično gone ozbiljna krivična dela takođe uključuje odgovornost na strani nadležnih organa vlasti kako bi zaštitili one koji im pružaju informacije. Interesi svedoka su, u principu, zaštićeni suštinskim odredbama Konvencije, koja podrazumeva da krivični postupci treba da budu organizovani na takav način da ti interesi ne budu neopravdano ugroženi. Mogu da podrazumevaju pozitivnu obavezu od strane organa vlasti da preduzmu mere kako bi osigurali sigurnost i bezbednost svedoka iako ta obaveza ne sme njima da nametne nemoguć i nesrazmeran teret.

Komisija je konstatovala da, uzevši u obzir težinu navodnih krivičnih dela za koja je podnosilac žalbe pružio informacije, strah koji je podnosilac žalbe izneo i nestabilno okruženje u kom on živi, tužioci EULEX-a su znali ili trebali da znaju da nekontrolisano otkrivanje njegove izjave Srpskim vlastima zajedno sa njegovim ličnim podacima moglo je da izloži njega i njegovu porodicu potencijalnom povređivanju.

Tužioci EULEX-a nisu uspeli da preduzmu mere unutar svojih nadležnosti koje su se mogle očekivati kako bi izbegli ili smanjili spomenuti rizik (npr. mogli su da prekriju identifikacione karakteristike svedoka ili da zatraže zaštitne mere ili naloge za ne-obelodanjivanje od strane nadležnih organa u Srbiji pre prosleđivanja izjave svedoka).

Prema tome, Komisija je konstatovala da tužioci iz EULEX-a nisu preduzeli mere koje su se u razumnim okolnostima mogle očekivati od njih i potencijalno su izložili podnosioca žalbe kao i njegovu porodicu neopravdanom riziku. Niti je čak bilo ikakvih pokazatelja da je EULEX sproveo procenu rizika kako bi utvrdili koje mere mogu biti garant u datim okolnostima da štite njihove interese. Komisija je zaključila da, *“pod okolnostima u ovom slučaju, legitiman cilj krivičnog gonjenja onih koji su osumnjičeni da su počinili ratne zločine nije bio dovoljan razlog da opravda otkrivanje izjave podnosioca žalbe i njegovih ličnih podataka bez njegovog pristanka, bez prikladne pravne osnove, bez sudskog nadzora i bez ikakvih zaštitnih mera koje su trebale da se preduzmu kako bi ograničile rizike koji su uključeni u otkrivanju tih informacija”*.

Komisija je takođe preporučila određen broj popravnih mera koje Šef Misije treba da usvoji kako bi rešio aktuelna pitanja.

Prpratna odluka o preporukama Komisije

U svojoj [propratnoj odluci](#) za ovaj slučaj koja je usvojena 27. novembra 2013. godine, Komisija je konstatovala da je Šef Misije EULEX-a samo delimično sproveo preporuke koje je Komisija dala. Tako da dok su neke od komisijinih preporuka sprovedene, primećeno je da nije sprovedena preporuka da tužioci EULEX-a trebaju da traže od svojih Srpskih kolega da vrate ili unište kopije dokumenata koji sadrže ime podnosioca žalbe i da prekriju bilo koju informaciju u drugim dokumentima koja bi mogla da ga identifikuje. Pored toga, *a posteriori* procena rizika koja je preporučena od strane Komisije nije sprovedena. Komisija je shodno tome pozvala Šefa Misije da ponovo razmisli o sprovođenju tih preporuka.

5.1.2. Takozvani *Vidovdanski* slučajevi – obaveza EULEX-a da štiti ljudska prava

A, B, C & D protiv EULEX-a

Komisija je zaključila da je bilo kršenja ljudskih prava od strane EULEX-a tokom sprovođenja svog izvršnog mandata u vezi sa incidentima u [četiri slučaja](#) što se desilo na *Vidovdan*, 28. juna 2012. godine. Praznik *Vidovdan* označava jedan važan verski praznik kada hiljade etničkih Srba prisustvuje spomen mestu na Kosovu, glavno mesto okupljanja se nalazi na Gazimestanu, gde se nalazi i spomenik podignut u pomen bitke na Kosovu Polju 1389. godine.

Četiri podnosilaca žalbi tvrdi da su bili izloženi napadima ne-identifikovanih privatnih lica, što je između ostalog uključilo bacanje kamenja i Molotovljevih koktela na srpske tinejdžere koji su bili u autobusima vraćajući se sa Gazimestana ka Gračanici nakon obeležavanja *Vidovdana*. Još jedan podnosilac žalbe tvrdi da je bio napadnut od strane kosovske policije.

Komisija smatra da je nedovoljnom raspodelom resursa svojim bezbednosnim operacijama tog dana od strane EULEX-a doprinelo da se podnosiocima žalbi uskrate potpuna i efektivna uživanja u njihovim pravima na poštovanje privatnog života, njihove slobode okupljanja kao i njihovog prava da upražnjavaju svoju religiju bezbedno i bez nepotrebnih ometanja. Komisija je izjavila da *“bilo [je] preciznije odsustvo policije EULEX-a na licu mesta i odsustvo neophodnog predviđanja koje zabrinjava.”* Unutar ograničenja svog izvršnog mandata, i prema dostupnosti svojih resursa Komisija je bila mišljenja da je *“EULEX trebao da osigura da adekvatan broj policajaca EULEX-a bude raspoređen kako bi pratili te događaje, da budu raspoređeni na kritičnim lokacijama (npr., ulazi na administrativnoj granici; putevi ka i od tih ulaznih mesta i na identifikovanim mestima okupljanja kao i na Gazimestanu; itd.), da imaju sva neophodna sredstva na raspolaganju, na primer, u pogledu transporta i komunikacija kao i sredstva za izvršenja, kako bi sproveli svoje funkcije efikasno i da su*

im data jasna uputstva i smernice kada i pod kojim okolnostima se od njih očekuje i zahteva da intervenišu kako bi sprečili kršenja ljudskih prava, uključujući i sprečavanje zastrašivanja ili agresivnog ponašanja privatnih lica”.

Štaviše, Komisija je konstatovala da EULEX nije uspeo da pokaže da su sproveli detaljnu i adekvatnu istragu povodom navodnih kršenja ljudskih prava. Zbog toga podnosiocima žalbi je uskraćen adekvatan pravni lek za kršenja njihovih prava. Komisija je takođe preporučila određen broj popravnih mera koje Šef Misije treba da usvoji kako bi rešio pitanja koja su uključena u ovom slučaju.

H & G protiv EULEX-a

Komisija je konstatovala da je bilo kršenja ljudskih prava od strane EULEX-a na Kosovu tokom sprovođenja svog izvršnog mandata u vezi [još dva slučaja](#) koja su se desila na *Vidovdan*, 28. juna 2012. godine.

Podnosioci žalbi koji su bili učesnici na tom obeležavanju tvrde da ih je zaustavila kosovska policija na administrativnom prelazu *Merdare*. Kosovska policija im je oduzela lične stvari i to majice na kojima su se nalazili srpski amblemi i srpske zastave i uputili su pretnje podnosiocima žalbi.

Komisija je pratila obrazloženje za svoje ranije odluke povodom slučajeva koji se odnose na obeležavanje *Vidovdana* 2012. godine, napominjući obavezu EULEX-a pod [Zajedničkim postupkom Saveta](#) da osigura da svoje aktivnosti treba da sprovodi u skladu sa međunarodnim standardima za ljudska prava.

U ovom pogledu, Komisija je navela *“da se od EULEX-a ne može očekivati da obezbedi bolji rad policije osim onog koji mu omogućavaju raspoloživi resursi. EULEX je obavezan, ipak, da preduzme neophodne i razumne mere unutar skupa svojih nadležnosti kako bi obezbedili efikasnu zaštitu ljudskih prava onih koji se nalaze na teritoriji Kosova”.*

Komisija je konstatovala da *“odsustvo neophodnih predostrožnosti u vezi planiranja godišnjeg obeležavanja Vidovdana, i, kao rezultat, odsustvo dovoljnog broja policajaca EULEX-a na terenu daje povoda za brigu. Komisija je konstatovala odsustvo detaljne operativne dokumentacije i plana za nepredviđene situacije. EULEX je mogao da pretpostavi da će administrativni prelaz Merdare, kao jedno od glavnih ulaznih mesta, biti u velikom broju korišćen od strane velikog broja učesnika na obeležavanju Vidovdana. Komisija je konstatovala da je EULEX rasporedio nedovoljno resursa kako bi osigurao poštovanje ljudskih prava od strane kosovskih vlasti i trećih lica tokom bezbednosne operacije Vidovdan. Štaviše, Komisija je konstatovala da EULEX nije obezbedio adekvatan trening i operativna uputstva svom kadru koji je bio raspoređen tog dana.”*

Prema tome, prava podnosilaca žalbi i to pravo na privatan život, njihovo pravo na slobodu okupljanja kao i njihovo pravo da upražnjavaju svoju religiju nije efikasno garantovano i zaštićeno od strane EULEX-a u sprovođenju svoje misije. Komisija je takođe preporučila određen broj popravnih mera koje Šef Misije treba da usvoji kako bi rešio aktuelna pitanja.

Komisija bi želela da iskoristi ovu priliku i pohvali postupak Šefa Misije i EULEX-a na Kosovu za usvajanje popravnih mera koje je komisija preporučila u svojim odlukama u slučajevima *A, B, C & D protiv EULEX-a* kao i u slučajevima *H & G protiv EULEX-a*, *“slučajevi Vidovdan”*. Komisija sa zadovoljstvom konstatuje da su njihove preporuke očigledno poslušile kao smernica za pripremu obeležavanja *Vidovdana* u 2013. godini što je proteklo dobro i nisu zabeleženi incidenti kao oni koji su izneti u žalbama povodom događaja iz 2012. godine.

5.2. Prihvatljivost

U određenom broju odluka Komisija je uputila različita važna pitanja koja se odnose na prihvatljivost žalbi pred istom:

5.2.1. Kompetentnost Komisije da razmatra postupke pred Kosovskim Sudovima

U određenom broju odluka (npr. slučajevi br. 2012-06, *Z protiv EULEX-a*; br. 2012-17, *E protiv EULEX-a*), Komisija je ponovila svoj stav da, prema pravilu 25, paragraf 1 iz svog pravilnika o radu, na osnovu koncepta odgovornosti u OPLAN-u EULEX-a na Kosovu, nema pravnu nadležnost bilo u administrativnim ili pravosudnim aspektima rada kosovskih sudova (vidi 2.2 gore). Činjenica da sudije iz EULEX-a sede na klupi ne menja karakter tih sudova, kao Kosovskih sudova.

U istim slučajevima, Komisija je potvrdila svoj stav da su postupci koje su tužioci iz EULEX-a preduzeli u smislu krivične istrage bili deo izvršnog mandata EULEX-a na Kosovu, prema tome spadaju unutar sfere mandata Komisije. Postupci ili propusti od strane tužilaca EULEX-a tokom istražne faze krivičnog postupka se ne trebaju smatrati formirajućim delom "sudskih postupaka" za svrhu određivanja kompetentnosti Komisije. Prema tome, njihovi postupci su predmet razmatranja od strane Komisije gde se navodi da je nastalo kršenje ljudskih prava.

Pored toga, ne može se isključiti mogućnost da Komisija može biti nadležna da proceni postupke tužilaca EULEX-a u krivičnim istragama čak iako su oni predmet sudskog razmatranja. Komisija će biti kompetentna da ispita njihove postupke koji ističu pitanja ljudskih prava. Međutim, Komisija će intervenirati samo u slučajevima ukoliko tvrdnje o kršenjima ljudskih prava koja se pripisuju tužiocu nisu u potpunosti rešena od strane nadležnih sudskih organa (kao što je npr., pravo na ličnu slobodu i bezbednost unutar značenja člana 5. EKLP: vidi par. 5.2.2. dole, uporedite sa *Z protiv EULEX-a*, 2012-06, 10. april 2013. god. u par. 35).

5.2.2. Kompetentnost Komisije da razmatra zakonitost i dužinu trajanja pred-pretresnog pritvora

U slučaju *Z protiv EULEX-a*, Komisija je našla da nije imala nadležnosti da ispita žalbe u vezi navodnog protivzakonitog i predugog trajanja pred-pretresnog pritvora podnosioca žalbe. Komisija je primetila da su sve odluke o držanju u pritvor podnosioca žalbe, kako samo pritvaranje tako i kasnije produženje istog donete su od strane sudskih organa. Na te odluke se podnosilac žalbe žalio i iste su razmatrane pred apelacionim sudom. Sudovima je data mogućnost da ispitaju podneske podnosioca žalbe kojima spori zakonitost svog držanja u pritvor i naknadnu odluku o produženju njegovog držanja u pritvor. Shodno tome, uzevši u obzir činjenicu da je pritvor podnosioca žalbe određen od strane suda i da je zakonitost istog naknadno razmatrana, nakon podnošenja žalbe podnosioca žalbe, takođe od strane sudova, Komisija nije imala nadležnost da preispita način na koji su ti sudovi ispitali zakonitost.

5.2.3. Praćenje, podučavanje i savetovanje i izvršni mandat EULEX-a

U jednom slučaju, podnosilac žalbe je tvrdio da policija EULEX-a koja ima ulogu da "prati, podučava i savetuje" (PPS) nije zaštitila njegova prava. Aktivnosti PPS EULEX-a pružaju podršku Kosovskim institucijama, pravosudnim organima i agencijama za primenu zakona, prateći, podučavajući i savetujući ih kako bi razvili i ojačali vladavinu prava. Što se tiče izvršnog mandata EULEX-a i njihovog odnosa prema aktivnostima PPS-a, Komisija je ocenila do kog stepena aktivnosti EULEX-a koje nisu povezane sa tipičnim izvršnim postupcima, mogu ipak da spadaju unutar sfere njihovog izvršnog mandata i da se dotaknu pravne nadležnosti Komisije. Komisija tvrdi da "*PPS aktivnosti mogu da nose pozitivnu obavezu da se preduzme mera gde je hitna intervencija potrebna u pogledu*

zaštićenog prava” (vidi *Kahrs protiv EULEX-a*, 2012-16, 10. april 2013. god. u par. 28). Komisija smatra da “imajući u vidu ograničeni mandat EULEX-a ne može se smatrati odgovornim za neuspeh u garantovanju efikasne zaštite ljudskih prava kao takvih na Kosovu i da se jedan nemoguć ili ogroman teret u vidu rada policije ne može nametnuti Misiji”. Pored toga, “unutar značenja PPS-a obaveza za službenike EULEX-a da reaguju kako bi sprečili kršenja ljudskih prava može se reći da nastaje kada su suočeni sa pretnjom neposrednog i ozbiljnog kršenja prava pojedinaca, bez obzira na koje se pravo to odnosi. Priroda reagovanja treba biti u skladu sa okolnostima i, zauzvrat, da zavisi od toga koje je pravo ili koja su prava bila u pitanju i o ozbiljnosti pretnji po tih prava” (uporedi sa *Kahrs protiv EULEX-a*, 2012-16, 10. april 2013. god. u par. 31, gde je Komisija konstatovala da su policajci EULEX-a koji rade u PPS kapacitetu, pod okolnostima na koje se žalba odnosi, nisu bili obavezni da intervenišu i deluju u njihovom korektivnom kapacitetu).

5.2.4. Status žrtve

U nekoliko slučajeva Komisija je bila zabrinuta pitanjem da li podnosilac žalbe može da tvrdi da je bio žrtva kršenja njegovih/njenih prava. Komisija je konstatovala da “[što] se tiče značenja reči “žrtva”, *Evropski Sud za Ljudska Prava (ESLJP)* je našao u mnogim situacijama da “žrtva” unutar značenja *Konvencije označava osobu direktno pogođenu postupkom ili propustom o kome je reč* (vidi, među mnogim odlukama, *Amuur protiv Francuske*, 25. jun 1996. god., § 36, *Izveštaji o presudama i odlukama 1996-III*). U nekoliko prilika, kada je bilo lične i specifične veze između direktne žrtve i aplikanta, Sud je prihvatio aplikaciju od osobe, koja se smatrala indirektnom žrtvom. Da li je jedna osoba žrtva te vrste zavisi od postojanja specijalnih faktora koji patnju aplikanta dovode do takve dimenzije i karaktera koji se razlikuju od emocionalne uznemirenosti koja se može smatrati tako kao da je neizbežno prouzrokovala rodbini žrtve ozbiljno narušenih ljudskih prava. Relevantni elementi će uključiti, između ostalog, postojanje i bliskost porodične povezanosti, detaljne okolnosti veze, stepen do kog je osoba svedok događaja o kojima je reč, (vidi, *mutatis mutandis*, *Kurt protiv Turske*, presuda od 25. maja 1998. god., *izveštaji 1998-III*, §§ 130-134; *Yaşa protiv Turske*, presuda od 02. septembra 1998. god., *Izveštaji o presudama i odlukama 1998-VI*, § 71; i obrnuto, *Çakıcı protiv Turske [GC]*, br. 23657/94, §§ 98-99, *ESLJP 1999-IV*.)”

U slučaju *Ibishi protiv EULEX-a* (br. 2012-07), podnosilac žalbe tvrdi da je on znao o postojanju široko rasprostranjene i uticajne mreže pedofila na Kosovu, uključujući i lokalne i strane stanovnike, uključujući i kadar EULEX-a. Komisija je konstatovala da njihov “*Pravilnik o radu ne predviđa donošenje actio popularis; pravilnik ne dozvoljava pojedincima da se žale protiv navodnih postupaka i propusta od strane EULEX-a in abstracto samo zato što oni smatraju da se ljudska prava krše. Komisija je konstatovala da nije imalo pokazatelja da je sam podnosilac žalbe ikada bio žrtva kriminalnih aktivnosti navodnog pedofilskog kruga. Niti je prikazano da je on imao bilo kog člana porodice koji je bio žrtva navodnog kruga pedofila. Prema tome on ne može da tvrdi da je bio direktna ili indirektna žrtva u ovom slučaju. Prema tome, navodno odbijanje od strane EULEX-a da sprovede istragu povodom svojih postupaka ne utiče na prava podnosioca žalbe ni na koji način.*”

Slično, u slučaju br. 2012-15, *Emerllahu protiv EULEX-a*, gde se pritužba podnosioca žalbe odnosi na krivičnu presudu trećeg lica, Komisija je našla da podnosilac žalbe nije dostavio nikakve detalje koji bi dokazali da je njegov odnos sa tom osobom bio toliko blizak da bi se on mogao smatrati indirektnom žrtvom navodnog kršenja.

5.2.5. Korupcija i ljudska prava

U slučaju *I protiv EULEX-a* koji se takođe odnosi na pitanje statusa žrtve, podnosilac žalbe je nagovestio da je navodno koruptivno ponašanje gradonačelnika dovelo do direktnog kršenja ljudskih prava kako njegovih lično tako i njegovih sugrađana. Komisija je konstatovala da *“u određenim situacijama korupcija može zaista da dovede ili da uključi pretnju za efikasno uživanje u ljudskim pravima. Komisija naglašava da korupcija, isto kao što podriva vladavinu prava i poverenje građana u efikasnost pravnog sistema, može da napravi prepreku u efektivnoj realizaciji i uživanju u ljudskim pravima”* (vidi *I protiv EULEX-a*, 2013-01, 25.11.2013 u par. 19). Komisija nije *“isključila mogućnost da koruptivno ponašanje jednog javnog funkcionera može da dodeli status žrtve pojedincu čija su ljudska prava pogođena takvim ponašanjem. Međutim, kako bi ovo bio stvarno slučaj, bilo bi neophodno da se utvrdi veza između navodnog koruptivnog ponašanja i štetne posledice po ljudska prava tog pojedinca”* (vidi *I protiv EULEX-a*, 2013-01, 25.11.2013 u par. 21). U ovom slučaju nije utvrđena nijedna takva veza.

5.2.6. Ponovno ispitivanje žalbe

U slučaju br. 2011-28, *Y protiv EULEX-a*, podnosilac žalbe je zatražio od Komisije da ponovo ispita odluku o neprihvatljivosti koja je doneta 15. novembra 2012. godine u skladu sa pravilom 42. komisijinog pravilnika o radu, tvrdeći da komisija u svojoj odluci nije uzela u obzir određene dokumentovane dokaze.

Komisija je prihvatila zahtev ali potvrdila svoju originalnu odluku. Ona smatra da procedura ponovnog ispitivanja koja je propisana pravilom 42. a namenjena je da obezbedi proceduralni mehanizam kojim podnosilac žalbe može da traži ponovno ispitivanje jedne odluke o neprihvatljivosti i to onda kada nove činjenice, koje on nije mogao ranije prilikom prvobitnog podnošenja žalbe da zna, imale odlučujući uticaj na zapažanja Komisije.

U tom slučaju, podnosilac žalbe nije uspeo da ukaže na bilo koje nove činjenice koje su bitne za primenu pravila 42. i nije uspeo da pokaže kako bi novi dokumenti imali odlučujući uticaj na zapažanja koja je komisija uradila u svojoj odluci o neprihvatljivosti.

5.2.7. Član 3. EKLJP

Nekoliko slučajeva se odnosi na žalbe pod članom 3. EKLJP, uglavnom odnoseći se na navodno maltretiranje u zatvoru (*Krasniqi protiv EULEX-a*, 2013-02 i *Susaj protiv EULEX-a*, 2013-16). Sve te žalbe su proglašene neprihvatljivim. Komisija je ponovila već utvrđenu praksu rada ESLJP-a da maltretiranje mora dostignuti minimalni nivo ozbiljnosti da bi spadalo u okviru člana 3. Nađeno je da ni u jednom od pomenutih slučajeva pred Komisijom podnosioci žalbi nisu dostavili nikakve detalje koji bi joj omogućili da zaključi da je postupanje prema njima dovelo do mučenja, neljudskog ili ponižavajućeg postupanja unutar značenja člana 3. EKLJP-a ili unutar značenja člana 1 Konvencije protiv mučenja, ili član 165 Privremenog krivičnog zakonika Kosova (PKZK).

U slučaju br. 2012-08, *Halili protiv EULEX-a* Komisija je ispitala proceduralnu obavezu EULEX-a kako bi ispitali navodno kršenje člana 3. Konvencije i konstatovali da može da nastane pod određenim okolnostima. Naime, član 3.3. Zakona br. 03/L-053 o pravnoj nadležnosti, odabiru slučajeva i dodeli slučajeva EULEX-ovim sudijama i tužiocima na Kosovu (Zakon o pravnoj nadležnosti) nabroja krivične prekršaje koji izazivaju nadležnost tužilaca EULEX-a. Pod članom 12. Zakona o pravnoj nadležnosti, tužioci EULEX-a su imali ovlašćenja da preuzmu istragu ili krivično gonjenje bilo kog drugog krivičnog prekršaja, u slučaju da kosovski tužioci nisu bili voljni ili nisu bili u mogućnosti da sprovedu svoje dužnosti i ta njihova ne-voljnost ili nemogućnost bi mogla da ugrozi prikladnu istragu ili krivično gonjenje tog slučaja. Međutim, Komisija je istakla da kako bi takva mogućnost nastala, slučaj bi prvo

trebao da bude upućen lokalnom javnom tužiocu. Ukoliko i tada lokalni tužilac nije voljan ili nije u mogućnosti da se pozabavi time, podnosilac žalbe bi onda trebao da se obrati šefu tužilaca EULEX-a, koji bi onda odlučio da li da dodeli slučaj nekom drugom kosovskom javnom tužiocu ili nekom EULEX-ovom tužiocu. Pošto to u stvari i nije bio slučaj, komisija je našla da žalba spada van sfere izvršnog mandata EULEX-a na Kosovu i, shodno tome, van nadležnosti iste.

6. Aktivnosti Komisije

6.1. Javna informativna kampanja 2013. godine

Dokument Koncept Odgovornosti koji datira od 29. oktobra 2009. godine navodi između ostalog, u Paragrafu E, da *"...EULEX na Kosovu će osigurati prikladno širenje javnih informacija o Komisiji i njenom radu ..."*.

Komandir civilnih operacija je naveo u paragrafu 3. Uputstva koje datira od 13. novembra 2009. godine u vezi sa Komisijom da "Mapa puta" za Civilno planiranje i sposobnost upravljanja treba da uključi, između ostalog, "pripremu sveobuhvatne PR kampanje".

Shodno tome, kao što je ranije istaknuto u ovom izveštaju, Komisija je još od juna 2010. godine uključena u sprovođenju opsežne informativne kampanje kako bi obavestila javnost generalno o Komisiji. Kampanja se do sada pokazala kao veoma efektivna u podizanju svesti o Komisiji, naročito u urbanim oblastima gde je EULEX zastupljeniji.

Međutim, kao što je i navedeno u prethodnim godišnjim izveštajima, uprkos najvećim naporima Komisije, nastavlja se postojanje posebnog nedostatka svesti i znanja o postojanju Komisije, njenog mandata i rada među opštom populacijom u nekim urbanim i u mnogim ruralnim oblastima. Stoga se smatra da bi emitovanje TV i radio reklame u 2014. godini u mnogome pomoglo Komisiji u doseganju do šire urbane i ruralne populacije, naročito, u udaljenijim oblastima Kosova.

Komisija i sekretarijat su nastavili sa sprovođenjem svoje informativne kampanje i tokom 2013. godine. Veliki deo kampanje je bio usredsređen na kosovsko pravosuđe, NVO-e, predstavnike civilnog društva kao i na crkvene i druge verske organe. Komisija je takođe bila uključena i u medijskim intervjuima a sekretarijat je prisustvovao različitim konferencijama, seminarima i debatama vezanim za ljudska prava. Sekretarijat i Komisija su povećali svoje aktivnosti u informativnoj kampanji na severnom delu Mitrovice kako je bezbednosna situacija dozvoljavala.

Sekretarijat je u svojstvu informativne kampanje bio u posetu Srbiji gde su održali seminar za projekat "Dalja podrška u sprovođenju strategije za IRL-a, izbeglice i povratnike – Pravna Pomoć" koju finansira Delegacija Evropske Unije u Srbiji. Pored toga komisija i sekretarijat su se sastali i sa kadrom koji radi na projektu u dve odvojene prilike, kako bi ih informisali o svojim aktivnostima i kako bi im pružili prezentaciju o članu 6. EKLJP-a.

Sadržaj sastanaka vezanih za informativnu kampanju se sastoji od kratke prezentacije o mandatu, procedurama, funkcijama i radu Komisije kao i kratak opis primenljivog zakona pod kojim Komisija radi. Takođe postoji deo za pitanja i odgovore kao i za diskusiju i debatu kad god je to prikladno. Informativni materijal Komisije kao što su brošure i poster i na engleskom, albanskom i srpskom jeziku su predstavljani i distribuirani.

Godine 2013, Komisija je nastavila sa svojim periodičnim sastancima sa Šefom Misije, zamenikom šefa misije i drugim višim zvaničnicima iz EULEX-a. Na poziv gđe Jaroslave Novotne, zamenice šefa izvršnog odeljenja i šefa tužilaca EULEX-a, Komisija je međunarodnim tužiocima i pravnim službenicima EULEX-a predstavila jednu prezentaciju o svom mandatu, radu i procedurama, obavestivši ih o pravnoj nadležnosti Komisije sa posebnim naglaskom na žalbe koje su podnete Komisiji povodom odluka i postupaka tužilaca EULEX-a.

Bilo je i neke vrste dobrodošlog napretka u pripremi komisijine TV i radio kampanje. Urađen je kratak TV spot, u kom se objašnjava uloga Komisije i pružaju se informacija o postupku podnošenja žalbe, i taj spot je snimljen i uređen od strane EULEX-ove kancelarije za štampu i javno informisanje.

6.2. Uvodni trening za kadar EULEX-a

Sekretarijat je učestvovao u programu uvodnog treninga u EULEX-u za novo-pristigle članove kadra EULEX-a. Sadržaj se sastoji od prezentacije o Komisiji sa odvojenim vremenom za pitanja i odgovore. Ovo je veoma koristan oblik da se novi članovi kadra obaveste o mandatu Komisije i da se iznese profil Komisije među EULEX-ovim članovima kadra u oblasti misije.

Ovo se smatra kao veoma važnim zato što pruža Komisiji priliku da ukratko predstavi članovima kadra EULEX-a u izvršnoj diviziji odgovornost i posledice za kršenja ljudskih prava tokom sprovođenja svojih izvršnih funkcija. Komisija ovo smatra kao veoma važnom prilikom kako bi osigurala da sav novopristigli kadar bude svestan svojih obaveza da se pridržava relevantnih standarda za ljudska prava tokom sprovođenja svoje funkcije.

6.3. Internet stranica

Sekretarijat je odgovoran za ažuriranje i održavanje internet stranice Komisije koja je sledeća: www.hrrp.eu. Stranica sadrži korisne informacije o mandatu, funkcijama, aktivnostima i radu Komisije kao i izjave za štampu i trenutni status slučajeva koji su na čekanju i koji su završeni, uključujući i sve odluke donete od strane Komisije.

Takođe sadrži informacije o primenljivom zakonu za ljudska prava kao i aplikacione formulare i uputstva za popunjavanje istih na engleskom, albanskom i srpskom jeziku. Tabela sa slučajevima na koji ma je Komisija radila organizovana je tako da zainteresovana lica mogu vrlo lako da pristupe istima i vrlo se lako nalaze. Sekretarijat se konstantno trudi da dalje razvije i poboljša svoju internet stranicu. U 2013. godini dodali smo [tabelu sa praksom rada komisije](#). Tabela omogućava pretragu rastućeg broja slučajeva, po predmetnom pitanju, podnetih Komisiji (i po prihvatljivosti i po suštini) a napravljena je kako bi obezbedila lak pristup slučajevima Komisije.

7. Operativna/administrativna/kadrovska pitanja

7.1. Neprihvatljivost žalbi

Kao i prethodnih godina, Komisija je našla da je veliki procenat žalbi bio neprihvatljiv. Ove žalbe su sadržale između ostalog sledeće nedostatke: žalbe su bile u suštini neosnovane u smislu da nisu predstavile *prima facie* dokaze o kršenju ljudskih prava; nisu spadale unutar izvršnog mandata EULEX-a i shodno tome van mandata Komisije; žalbe su podnete nakon datuma isteka vremenskog ograničenja koje je navedeno u Pravilniku rada Komisije (vidi pravilo 25 par. 3) a takođe su i bile nekompatibilne *ratione temporis* sa Pravilnikom o radu pošto su se odnosile na događaje koji su nastali pre osnivanja Komisije.

Možemo napomenuti da su podnosiocima žalbi veoma retko predstavljali advokati a takođe se čini da podnosioci žalbi često vide Komisiju kao poslednji izvor kada sve druge moguće pravne pomoći iskoriste. Takođe može biti slučaj da podnosioci žalbe preko Komisije daju sebi oduška usled nervoze koju dožive zbog ponekad izuzetno sporih sudskih postupaka koji se vode pred sudovima na Kosovu.

Komisija će težiti ka tome da reši ova pitanja i nedostatke sa većim naglaskom na odredbu vezanu za informisanje o kriterijumima prihvatljivosti žalbi tokom svoje informativne kampanje u 2014. godini.

7.2. Budžet

Komisija nema namenjen budžet i prema tome u potpunosti zavisi od budžetskog sistema EULEX-a. Ovaj sporazum nije značajno otežao/omeo Komisiju u njenim svakodnevnim aktivnostima tokom izveštajnog perioda. Međutim, veće budžetsko diskreciono pravo bi, na primer, omogućilo Komisiji da donosi svoje odluke sama vezano za čista administrativna pitanja kao što je proširivanje informativne kampanje, tačnije, objavljivanje TV/Radio oglasa, bez obraćanja EULEX-u na Kosovu za sredstva.

Pored toga, Komisija je veoma zadovoljna sa različitim kategorijama podrške pružene od strane EULEX-a, ali moramo ponovo naglasiti da bi pristup svojim ličnim budžetskim izvorima u mnogome pomogao u radu iste. Ovo bi takođe dodatno unapredilo aktuelnu i subjektivnu nezavisnost Komisije i samim tim dodalo vrednosti misiji EULEX-a na Kosovu i dalje bi povećalo kredibilitet EULEX-a kao misija Zajedničke Bezbednosne i Odbrambene Politika (ZBOP) i smislu ljudskih prava.

Komisija bi želela da iskoristi ovu priliku i da se zahvali na izvanrednoj saradnji i opštoj administrativnoj podršci i pomoći koji je dobila od EULEX-a na Kosovu a naročito, za izuzetne usluge koje je pružila Kancelarija za ljudska prava i pravna pitanja, između ostalog, radeći kao spona preko koje je Komisija komunicirala sa EULEX-om na Kosovu u smislu ispitivanja slučajeva.

8. Međunarodna tumačenja o odgovornostima međunarodnih misija na Kosovu prema ljudskim pravima

8.1. “Evropska izuzetnost?”

George Nolte i Helmut Philip Aust, sa Univerziteta Humbolt, u Berlinu, Nemačka [*Globalni Konstitucionalizam* (2013), 2:3, 407 – 436,] Objavljeno od strane Univerziteta „Cambridge“, 2013. god.

1. Autori u svojim izdanjima detaljno izlažu prisustvo misije EULEX-a na Kosovu što je predstavljeno nakon jednostranog proglašenja nezavisnosti 2008. godine. S' obzirom da EULEX ima manje značajna izvršna ovlašćenja od prethodne misije UNMIK-a, ipak zadržava neka izvršna ovlašćenja. Ta ovlašćenja su uglavnom popravna ali ona takođe uključuju vođenje istraga i krivično gonjenje ozbiljnih i osjetljivih krivičnih dela.
2. Kako bi pratili doslednost izvršavanja spomenutih ovlašćenja sa ljudskim pravima, EU je ustanovila Komisiju za razmatranje ljudskih prava (KRLJP). Međutim, “koncept odgovornosti” KRLJP-a je poverljiv dokument koji iznosi pitanja u pogledu transparentnosti i pravne sigurnosti. KRLJP ne može da donosi obavezujuće odluke protiv postupaka EULEX-a, već samo “podnosi svoja zapažanja Šefu Misije i, kada god je neophodno, donosi ne-obavezujuće preporuke za popravne postupke”. Takođe je napomenuto da preporuke koje daje Komisija ne mogu da obezbede novčanu nadoknadu.
3. Iako su izvršne nadležnosti EULEX-a prilično ograničene, simbolična dimenzija dogovora izgleda da je takva da EU nije spremna da se podvrgne istim standardima obavezujućeg sudskog razmatranja koje sama zahteva, na primer, od država kandidata kao uslov za pridruživanje Evropskoj Uniji.
4. Urađena je napomena povodom ovoga za koju je Venecijanska Komisija Saveta Evrope pažljivo insistirala u svom Mišljenju 2010. god. povodom tog dogovora:

“Čini se da je Komisija za razmatranje ljudskih prava EU-a generalno u skladu sa preporukama koje je Venecijanska Komisija formulisala 2004. godine u pogledu savetodavnog mehanizma razmatranja ljudskih prava za Kosovo. Venecijanska Komisija je želela da, između ostalog, naglasi da su te preporuke urađene u smislu post-konfliktne hitne situacije sa samo delimično operativnim institucijama. Drugačija se situacija danas odnosi na Kosovo, i u tom pogledu, Venecijanska Komisija je mišljenja da dok god su postupci EULEX-a podržavajući ili korektivni unutar generalno mirne situacije, EULEX treba da bude stavljen pod strožijim nadzorom².”

8.2. “Uspostavljanje odgovornosti za međudržavne organizacije i države”

Studija Andrea Raquel Hak, e-Međunarodni Odnosi, 21. septembar 2013. god.³

² Vidi Evropska Komisija za Demokratiju kroz Zakon (Venecijanska Komisija), Mišljenje o postojećim mehanizmima za razmatranje kompatibilnosti sa standardima za ljudska prava postupaka UNMIK-a i EULEX-a na Kosovu, usvojeno 17. i 18. decembar 2010. god, CDL-AD)(2010)051 Par. 58.

³ <http://www.e-ir.info/2013/09/21/establishing-accountability-for-igos-and-states>.

Uvod

1. Savremeni međunarodni režim za ljudska prava je evoluirao polako ali progresivno od početka 20-og veka. Jedan od razloga ovog sporog napredovanja jeste karakterističan konflikt između međunarodnih ljudskih prava i tradicionalnog državnog suvereniteta. Sve više države nastavljaju da prihvataju potrebu za zajedničkim sistemom za ljudska prava povinujući se međunarodnim standardima.
2. Ipak, od stvaranja Univerzalne Deklaracije za Ljudska Prava (UDLP) do kasnijeg sistema organa UN Sporazuma, države su bile glavni cilj režima međunarodnih ljudskih prava. Zbog prirode državne orijentacije UN-a, jedino države mogu da ratifikuju sporazume za ljudska prava. Jedino se državama, i veoma učestalo pojedincima, može suditi za teška kršenja ljudskih prava pred Međunarodnim Sudom Pravde i pred Međunarodnim Krivičnim Sudom. Na kraju, države su one koje imaju ovlašćenja da daju doprinos međunarodnom donošenju odluka o globalnim pitanjima.

Cilj studije

3. Danas, oko 90 procenata svetskih konflikata je internog karaktera unutar priznatih država radije nego između samih država. Priroda ove vrste konflikta znači da su mnogi pojedinci sada našli sebe pod efektivnom kontrolom ne-državnih aktera uključujući i međunarodne organizacije i ne-priznate države. Jedan od najistaknutijih primera je Kosovo.
4. Cilj ove studije jeste da se diskutuje o tome kako su se ti razvoji okrenuli protiv savremenog međunarodnog sistema i kakav uticaj su mogli da imaju na situaciju ne-priznatih država i međunarodnih organizacija. Situacija na Kosovu i uloga Komisije za razmatranje ljudskih prava EU-a su razmatrane kao primer kako trenutni režim ljudskih prava može biti neefikasan sistemom koji je osmišljen da štiti ista. Pisac je procenio efekte ovoga na Kosovu korišćenjem pravne i političke analize situacije koja preovladava na Kosovu.

Komisija za razmatranje ljudskih prava

5. Situacija na Kosovu predstavlja važan uvid u posledice isključenja nedržavnih aktera iz državno-orijentisanog režima međunarodnih ljudskih prava. Tokom konflikta na Kosovu i post-konfliktnog perioda od 1999. godine pa sve do danas, različiti entiteti uključujući međunarodne organizacije, privatne kompanije, naoružane aktere, i sada samo-proklamovana država Kosovo bili su aktivni unutar teritorije oslobođeni ikakve odgovornosti. U ovom odeljku, autor se usredsređuje na efekte koji su zbog nedostatka odgovornosti i priznavanja od strane međunarodne zajednice mogli da postoje u post-konfliktnom periodu.
6. Misija UNMIK-a se povukla iz svojih operacija na Kosovu u decembru 2008. godine i tako napravila put Misiji Vladavine Prava Evropske Unije na Kosovu (EULEX) koja je preuzela odgovornosti, počevši od sektora vladavine prava. Sudije EULEX-a u sudskom sistemu su dobile pozitivnu podršku u izveštajima zaštitnika građana zbog njihove saradnje sa institucijama, a osnovana je i Komisija za razmatranje ljudskih prava EU-a u 2009. god. kako bi razmatrala žalbe kršenja ljudskih prava od strane EULEX-a.
7. Međutim, autor napominje da Komisija jedino ima ovlašćenja da izda preporuke Šefu Misije a jedan nezavisan izveštaj revizije pokazao je da je misija pokazala malo rezultata usled nedostatka koordinacije, nedovoljno kvalifikovanog kadra i veoma rasprostranjene korupcije

na Kosovu⁴. U studiji je napomenuto da je EULEX prekršio prava određene grupe svedoka čija su imena i svedočenja podeljena sa državnim organima Srbije 2013. god. slučaj je razmatrala Komisija za razmatranje ljudskih prava.

8. Odgovornost je EULEX-a na Kosovu da štiti identitete svedoka, naročito onih koji su bili svedoci nasilnih krivičnih dela i koji bi mogli da budu meta zbog javnog izlaganja. Prema izveštaju, EULEX je odlučio da ne usvoji privremene mere koje su predložene kako bi zaštitili svedoke, navodeći da je informacija već izašla i da zbog toga zaštitne mere ne bi imale efekta.
9. Utvrdivši da Misije UNMIK-a, EULEX-a i KFOR-a na Kosovu sprovode efikasnu kontrolu, autor se pita zašto se one nisu smatrale odgovornim za kršenja ljudskih prava, ili u najmanju ruku odgovornim za obaveze okupacionih država prema pojedincima pod njihovom vladavinom u skladu sa humanitarnim pravom. Autor dodaje da je ironično da je misija koja je stvorena da pokrene stabilnost, vladavinu prava i demokratsku samoupravu u regionu u suštini autokratska po prirodi. Dok neki mogu da tvrde da bi bilo suviše komplikovano da se jedna međunarodna organizacija smatra odgovornom shodno međunarodnom pravu, u pozitivnom tonu autor navodi da bi bilo ko mogao da ukaže na progresivne odluke EU-a za pristup Evropskom sudu za ljudska prava (ESLJP):

“Sam pristup EU-u će ojačati zaštitu ljudskih prava u Evropi, podležući pravni sistem EU-a nezavisnoj spoljašnjoj kontroli. Takođe će zatvoriti praznine u pravnoj zaštiti dajući evropskim građanima istu zaštitu naspram postupaka EU pošto oni trenutno uživaju od država članica”⁵.

10. Onda kada Evropska Unija, međunarodni organ sa manje ovlašćenja od UNMIK-a ili KFOR-a nad svojim građanima, uskoro i sama se povinuje nadležnosti EKLP-a, autor tvrdi da nema razloga za međunarodne organizacije da koriste diplomatski imunitet kao zaštitu, naročito kada su im pružena ovlašćenja apsolutna, a okruženje u kom rade nestabilno i ranjivo zbog nedostatka pravne i političke zaštite. Iako je mandat misije napravljen iz dobre namere, centralizovanje apsolutne kontrole u jednom entitetu je rizično i može da ima suprotan efekat po one za koje je pre svega namenjen da ih štiti.

Preporuke

11. Autor navodi da dok god Kosovo nema zvaničan status a shodno tome nema ni pravni kapacitet da istupa u svoje ime unutar međunarodne zajednice, misije UN-a ili EU-a će morati da nastave da upravljaju teritorijom. Prema tome vreme je za međunarodnu zajednicu da se mane svojih zastarelih koncepta suvereniteta i državnosti, i da istraži nove opcije ukoliko ih ima kako bi videli efikasno sprovođenje ljudskih prava u nepriznatim državama, kao što je Kosovo. Kako bi rešili određena pitanja koja su spomenuta u ovoj studiji, autor zaključuje da postoje dva izazova koja se moraju rešiti, a to su ono što se odnosi na međunarodne organizacije koje rade u post-konfliktnim situacijama i odgovornost za nepriznate države.

⁴ Nielsen, 'Korupcija vlada na Kosovu uprkos milionima EU-a, 2012, [HTTP://www.euobserver.com](http://www.euobserver.com)

⁵Savet Evrope, "Međunarodne organizacije bi trebale da budu odgovorne kada deluju u svojstvu kvazi vlade" Komesar za ljudska prava Thomas Hammarberg.' Direktorat za komunikacije : Saopštenje za štampu 450, 8. jun 2009. god.

12. Jedna neophodna stvar za misije koje imaju dodeljen efektivan mandat od strane UN-a ili bilo koje regionalne ili međunarodne organizacije da rade kao 'surogat države', jeste da postanu deo UDLJP i drugih relevantnih sporazume UN-a. Pošto "Odgovornost za zaštitu" sada daje UN-u odgovornost da štiti civile iz države, kada deluje u svojstvu države, misije UN-a bi takođe trebale da imaju odgovornost prema pojedincima pod svojom upravom. Misije koje deluju u konfliktnim i post-konfliktnim situacijama gde su vladavina prava i strukture upravljanja slabe ne trebaju imati neograničen imunitet, ali treba da prihvate pravnu nadležnost jednog međunarodnog ili regionalnog suda za svoje ekstrateritorijalne operacije.
13. Svrha davanja imuniteta misijama UN-a jeste da im se omogući da rade nezavisno od intervencije države domaćina. Kao što je istaknuto u prvom izveštaju Kosovskog zaštitnika građana u napomeni za UNMIK, *"kada misija deluje kao 'surogat država' ima efektivnu kontrolu svih administrativnih aspekata i prema tome nema potrebu za imunitetom od nje same"*⁶.

Imunitet za javne vlasti samo čuva teritoriju u stalnom stanju javne opasnosti u kojoj su ljudska prava ukinuta, i nekažnjivost je zaštićena. Kao što je Komesar za ljudska prava Saveta Evrope izjavio 2009. god.:

"Kada međunarodne organizacije sprovode izvršnu i zakonodavnu kontrolu kao surogat države moraju se obavezati istim mehanizmima provere i ravnoteže koje zahtevamo od demokratskih uprava. Nedostatak odgovornosti može da podriva javno poverenje u međunarodne organizacije a shodno tome i u njihova moralna načela za upravljanje. To takođe promovise atmosferu nekažnjivosti i postavlja negativan model domaćim vladama"⁷.

14. Davanje nepriznatim državama kao što je Kosovo status ne-članice države posmatrača omogućilo bi im ne samo da pristupe sporazumima o ljudskim pravima, već bi im pružilo mogućnost da stupe u druge međunarodne sporazume i organizacije. Imajući mogućnost da nezavisno uđu u međunarodne sporazume ne bi samo dovelo do ekonomske stabilnosti, već bi ih takođe primoralo da poprave strukture vladavine prava kako bi ispunili kriterijume pristupanja.

Pored toga, brojne empirijske studije su pokazale da ratifikacija sporazuma UN-a u novonastalim demokratskim državama sa visokim nivoom kršenja ljudskih prava mogu imati najveći uticaj, naročito u onim državama sa jakim civilnim društvom. Ovo znači da pristupanje, zajedno sa stalnom podrškom od strane međunarodne zajednice za civilno društvo, može imati veliki uticaj. Na kraju, mogućnost da se pristupi međunarodnim sudovima obezbedilo bi Kosovu sredstva zaštite od drugih država, dok bi pristupanje Međunarodnom krivičnom zakoniku moglo da bude veoma vredno oruđe za borbu protiv korupcije.

⁶ Institucija zaštitnika građana na Kosovu, 'Specijalni Izveštaj br. 1 strana 8, 26. april 2001. god.

⁷ Savet Evrope, "Međunarodne organizacije bi trebale da budu odgovorne kada deluju u svojstvu kvazi vlade" Komesar za ljudska prava Thomas Hammarberg.' Direktorat za komunikacije : Saopštenje za štampu 450, 8. jun 2009. god.

Zaključci

15. Autor navodi da kompleksan i multi-dimenzionalan izazov utvrđivanja odgovornosti za međunarodne organizacije i nepriznate države može se ispuniti rešavanjem potrebe za uključivanje ne-državnih aktera na međunarodnom nivou i kao nosilaca prava i kao nosilaca dužnosti, naročito u post-konfliktnim situacijama, tj. globalna zajednica u kojoj su svi zaštićeni i odgovorni za sprovođenje globalnih standarda za ljudska prava. Međutim, ovo se može jedino realizovati onda kada međunarodna zajednica prevaziđe svoju povezanost sa tradicionalnim konceptima državnosti i suverenosti.
16. Autor zaključuje tako što kaže da napredak koji je napravljen u odgovornosti prema ljudskim pravima kroz procenu koncepta "odgovornosti za zaštitom" i novi status Palestine treba da služe kako bi naglasili napredak koji se može postići u univerzalnoj implementaciji ljudskih prava kada ti koncepti ne budu korišćeni kao prepreka. U doba globalizacije nedržavni akteri postaju značajno važniji na međunarodnoj sceni i kao takvi trebaju biti uključeni u razvojnom režimu ljudskih prava.

8.3. "Odgovornost međunarodnih organizacija za kršenja ljudskih prava"

Izveštaj Komisije o pravnim pitanjima i ljudskim pravima Parlamentarne Skupštine Saveta Evrope (PACE), 17. decembar 2013. god., Dok. 13370⁸

Uvod

1. Dana 09. marta 2012. godine biro Parlamentarne skupštine Saveta Evrope (PSSE) je odlučio da se obrati Komisiji za pravna pitanja i ljudska prava za izveštaj, odnosno predlog za preporuku o "Odgovornosti međunarodnih institucija za kršenja ljudskih prava". Komisija je održala saslušanje povodom tog pitanja sa stručnjacima za ljudska prava na osnovu *uvodnog memoranduma* u Izmiru, u Turskoj 27. maja 2013. godine. Komisija je naknadno jednoglasno usvojila nacrt odluke i nacrt preporuke u Parizu 6. novembra 2013. godine. Tekstovi se tek trebaju razmatrati na narednom zasedanju PSSE-e koje će se održati u Strazburu 31. januara 2014. god.
2. Uvodni memorandum se opširno bavi konceptom odgovornosti prema kršenjima ljudskih prava tokom sprovođenja izvršnih ovlašćenja, preprekama za sprovođenje odgovornosti, imunitetom pred državnim sudovima/lokalnim tribunalima kao i odricanja od istih za međunarodne organizacije koje su u mirovnim operacijama. Dokument se takođe bavi međunarodnim spoljašnjim mehanizmima odgovornosti prema ljudskim pravima, internim mehanizmima odgovornosti i odgovornošću država članica.

Koncept odgovornosti

3. Ovaj izveštaj naglašava da je suštinska osnova odgovornosti prema ljudskim pravima u stvari nadzor rada moćnika tražeći informacije, objašnjenja u opravdanja. Odgovornost međunarodnih organizacija za ljudska prava je tradicionalno bila rešavana kao pitanje odgovornosti prema državama članicama međunarodne organizacije.

⁸ <http://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-en.asp?fileid=20310&lang=en>

4. Ovaj uvodni memorandum, nasuprot ostalom, naglašava posebno pažnju na mogućnost individualnog aplikanta da pozove na odgovornost za ljudska prava međunarodne organizacije. Imajući u vidu pravnu prirodu merila u ovom memorandumu, fokus je prvenstveno stavljen na sprovođenje odgovornosti sudskim putem.

Savetodavna Komisija za ljudska prava i Komisija za razmatranje ljudskih prava

5. Memorandum sa objašnjenjima se odnosi na obe Komisije, UNMIK-ove Savetodavne Komisije za Ljudska Prava (SKLJP) koju je osnovao UN i Komisija za Razmatranje Ljudskih Prava EU-a (KRLJP) koja je osnovana sa sličnim zadatkom u pogledu na EULEX⁹. Memorandum ističe da su obe komisije bile spremne da rešavaju ozbiljna i sporna kršenja ljudskih prava. Izveštaj takođe spominje nedostatak saznanja unutar kosovskog društva o mandatu i funkcijama obeju Komisija.
6. Memorandum napominje da su do sada Komisije izdale niz odluka, generalno se oslanjajući na Evropsku Konvenciju za Ljudska Prava, i primetili su da su relevantne organizacije prekršile prava Konvencije u određenom broju prilika. Komisije su takođe bile spremne da se pozabave ozbiljnim i spornim kršenjima ljudskih prava i zapaženo je da je UNMIK-ova SKLJP nedavno našla u slučaju *Jočić* da je UNMIK prekršio članove 2. i 3. EKLJP-a tako što nije uspeo da adekvatno istraži nestanak i smrt civila, kosovskog Srbina¹⁰.
7. Iako osnivanje obe komisije čini značajan napredak u pogledu zaštite ljudskih prava od strane međunarodnih organizacija u izvršnoj ulozi, Komisije su bile predmet nekih kritika, između ostalog, da njihove preporuke nisu pravno obavezujuće i da UNMIK i EULEX nisu u obavezi da reaguju povodom istih.
8. Takođe se beleži da od januara 2012. godine UNMIK na Kosovu nije obezbedio novčanu nadoknadu mnogim žrtvama kršenja ljudskih prava kako je preporučeno od strane Komisije. Radi poređenja, KRLJP EU-a nije čak ni ovlašćena da preporuči novčanu nadoknadu od strane EULEX-a¹¹.
9. Pored toga, pravna nadležnost SKLJP-a je bila ograničena na postupke UNMIK-a nakon osnivanja Komisije 2007. godine, što je usledilo nakon najznačajnijeg perioda nasilja koje se desilo u regionu 1998/99. godine. Sama ova činjenica naglašava važnost ustanovljivanja mehanizama za razmatranje ljudskih prava na *početku* intervencije jedne međunarodne organizacije radije nego kasnijeg osnivanja iste, tokom misije, kada je organizacija već primila određen broj žalbi o kršenjima ljudskih prava.
10. Memorandum napominje da obe Komisije pružaju model ili prototip za moguće korišćenje od strane Ujedinjenih Nacija i Evropske Unije u budućim mirovnim misijama i misijama Evropske bezbednosne i odbrambene politike u kojima bilo koja od organizacija može da preuzme administrativnu/izvršnu ulogu.

⁹ Odgovornost međunarodnih organizacija za kršenja ljudskih prava, strana 15, par. 58, Parlamentarna Skupština, Savet Evrope.

¹⁰ Savetodavna komisija za ljudska prava, 23. april 2013. godine, Svetlana Jočić protiv UNMIK-a, Slučaj br. 34/09. Vidi takođe povezano sa ovim, Kosovo: UNMIK-ovo nasleđe, Neuspeh da se donese pravda i odšteta rodbini otetih, *Amnesty International*, 2013.

¹¹ Komisija za razmatranje ljudskih prava EU-a, 2012 godišnji izveštaj, strana 39.

11. Memorandum se završava napomenom da, buduće stavljanje na snagu i korišćenje takvih mehanizama za odgovornost prema ljudskim pravima, kao i potreba da se obezbedi organima koji imaju nadležnost da nadgledaju sprovođenje odluka komisije, zaslužuju neprestanu pažnju.

8.4. Izveštaj *Amnesty International* "Kosovo – UNMIK-ovo nasleđe"

"Neuspeh da se zadovolji pravda i reparacija srodnicima nestalih", avgust, 2013¹²

Uvod

1. Savetodavna Komisija za ljudska prava UNMIK-a (SKLJP) i EULEX su komentarisani u gore spomenutom Amnesty International izveštaju, naročito u pogledu koraka koje su SKLJP, EULEX Kosovo i drugi nadležni organi vlasti mogli da preduzmu kako bi osigurali da se krivična istraga o nestanku i ubijanju članova porodica podnosilaca žalbi kod SKLJP-a kao posledica konflikta 1998/1999. godine nastavi i da počinioci budu izvedeni pred licem pravde. Komisija UNMIK-a je osnovana od strane Ujedinjenih Nacija 2007. godine kako bi razmatrala žalbe podnete od strane žalilaca čija su prava kako se navodi prekršena od strane UNMIK-a tokom sprovođenja svog izvršnog mandata.

Suštinska pitanja

2. Izveštaj se zasniva na nalazima SKLJP-a o pomenutom nestanku i ubijanju što je razmatrano 2012 i 2013. godine. Naveli su da je UNMIK-ov neuspeh da istraži slučajeve nestalih osoba otkriven u žalbama koje su razmatrane od strane SKLJP-a do tada. SKLJP je primila nekih 250 povezanih žalbi 2008/9. godine od rođaka nestalih osoba, uglavnom kosovskih Srba za koje se verovalo da su oteți od strane oslobodilačke vojske Kosova (OVK). Iako se izveštaj uglavnom fokusira na otmicu kosovskih Srba, lična istraga Amnesty International-a dovela je do sličnih nalaza u pogledu UNMIK-ovog neuspeha da istraži prisilan nestanak kosovskih Albanaca od strane Srpskih snaga.
3. U izveštaju se navodi da početna mišljenja SKLJP-a više su nego potvrdila zapažanja Amnesty International-a – da takvi izveštaji o nestalim licima nisu blagovremeno, nepristrasno i temeljno istraženi od strane policije UNMIK-a i da su rođaci veoma retko obavestavani o bilo kakvim napredovanjima koja su se dešavala povodom tih istraga. U nekim od do tada razmotrenim žalbama, SKLJP je zaista našla da uopšte nisu sprovedene nikakve istrage ili da su istrage zaključene kada su ostaci nestalih osoba predati njihovim porodicama.
4. U izveštaju se takođe navodi da je UNMIK nastavio da krši ljudska prava podnosilaca žalbi članova porodica nestalih lica tako što nisu uspeli da sprovedu preporuke koje je SKLJP dala u pogledu reparacija.
5. U izveštaju se takođe navodi da: " Očigledni izostanak bilo kakve adekvatne reakcije od strane policije UNMIK-a mogao bi počinioce da navede na pomisao da vlasti nisu bile u stanju ili nisu bile voljne da istraže ta krivična dela. Ovakav odnos vlasti prema najtežim zločinima u svakom društvu, a posebno u post-konfliktnim okolnostima, neminovno stvara kulturu nekažnjivosti među kriminalcima i može samo da dovede do pogoršanja situacije.

¹² <http://www.amnesty.org/en/library/info/EUR70/009/2013/en>.

Problemi na koje je UNMIK naišao na početku svoje misije [...], ne opravdavaju takvu neaktivnost bilo na samom startu ili kasnije¹³.

6. U izveštaju se takođe navodi, da je odgovornost UNMIK-a prema policiji i pravosuđu završena kada je Misija vladavine prava Evropske Unije na Kosovu (EULEX) preuzela rad funkcija policije, tužilaštva i pravosuđa 9. decembra 2008. godine. Ove odgovornosti su uključile istrage i krivično gonjenje ozbiljnih krivičnih dela kao i zločine utvrđene međunarodnim pravom.
7. Što se tiče EULEX-a, u izveštaju je navedeno sledeće: “Nekoliko slučajeva koji su uvršćeni u ovaj izveštaj još uvek su predmet istrage EULEX-a. Iako su EULEX-ovi policija i tužioci postigli određeni napredak u istragama slučajeva prisilnog nestanka kosovskih Albanaca od ruku srpskih snaga, u istragama i krivičnom gonjenju koji se odnose na otmice Srba i drugih manjina, ostvaren je tek neznatan napredak”¹⁴.
8. U tom smislu, gđa Sian Jones iz Amnesty International ukratko je opisala situaciju kao što sledi: “Dok je sada na EULEX-u da otvori istrage povodom slučajeva posleratnih nestanaka i ubistava, UNMIK mora da obezbedi dovoljno novčanih sredstava kako bi pružio srodnicima nestalih lica adekvatnu i efektivnu novčanu nadoknadu za moralnu štetu i njihovu bol i patnju, u skladu sa međunarodnim pravom i standardima”¹⁵.

Preporuke

9. U odsustvu postojanja bilo kakvih drugih delotvornih pravnih lekova koji bi na Kosovu bili dostupni licima čija je prava prekršio UNMIK, Amnesti internešenel poziva SPSSG-a UNMIK-a:
10. Da iskoristi ovlašćenja koja su UN prenele na njega kao i diskreciona prava data Kancelariji SPSSG-a kako bi osigurao da, u skladu sa međunarodnim standardima, svima za koje SKLJP smatra da im je UNMIK narušio prava bude omogućen pristup pravnom leku, uključujući dostupnost pravdi kao i adekvatnoj i efikasnoj reparaciji koja bi obuhvatila restituciju, kompenzaciju, rehabilitaciju, zadovoljenje i garanciju neponavljanja;
11. Da sklopi sporazum sa EULEX-om kako bi se osiguralo ispunjenje preporuka SKLJP-a da EULEX i druge merodavne vlasti (uključujući i Kancelariju specijalnog tužilaštva Kosova, SPRK) pokrenu ili nastave krivične istražne postupke u slučajevima nestalih lica koji su predočeni SKLJP tako da oni za koja se sumnja da mogu biti krivično odgovorni, na poštenom suđenju, budu izvedeni pred lice pravde;
12. Da osigura da UNMIK ima na raspolaganju dovoljno sredstava kako bi se srodnicima nestalih obezbedila adekvatna i efikasna kompenzacija ili nematerijalno obeštećenje, kada je to u skladu sa preporukama SKLJP-a, uključujući i slučajeve kršenja čl.3 Evropske konvencije o ljudskim pravima, adekvatna i efikasna kompenzacija za naneti duševni bol i patnju;

¹³ Ovaj komentar se pojavljuje u nekoliko mišljenja SKLJP-a, vidi npr. slučaj 312/09, *Momčilo Milenković protiv UNMIK-a*, Mišljenje, usvojeno 6. juna 2013. god, par. 87. Svako od Mišljenja SKLJP-a citirano u ovom izveštaju je dostupno na <http://www.unmikonline.org/hrap/Eng/Pages/Cases-by-Date.aspx>

¹⁴ U januaru 2011. god., EULEX je otvorio preliminarnu istragu povodom navoda vezanih za nestanak Srba 1999. godine i njihov naknadni prebačaj u Albaniji. U junu 2011. godine, Radna grupa EULEX-a smeštena u Briselu odobrena je da sprovede istragu i u avgustu 2011. god. John Clint Williamson je imenovan za glavnog tužioca specijalne istražne radne grupe.

¹⁵ Amnesty International objava, 27. avgust 2013. god. na “Amnesty International UK/www.amnesty.org.uk”.

13. Da na isti način razmotri sve druge pritužbe o kojima je SKLJP odlučivala i u kojima je SKLJP SPGS-u uputio preporuke koje se tiču istraga i reparacija;
14. Amnesty internešenel takođe poziva policiju EULEX-a i tužioce da istraže sve preostale slučajve navodnih posleratnih otmica i ubistava, uključujući kako predmete koji su dostavljeni SKLJP tako i one koje je Specijalni tužilac Republike Kosovo (STRK) prosledio lokalnim sudovima.

8.5. Odluka o neprihvatljivosti Evropskog suda za ljudska prava u slučaju *Azemi protiv Srbije*

Slučaj br. 11209/09 (odluka od 5. novembra 2013. god.)

Slučaj se tiče građanina Kosova, koji je uspešno osporio prekid njegovog zaposlenja pred Opštinskim Sudom u Uroševcu na Kosovu. Međutim, naredba suda da se podnosilac žalbe vrati na posao nikada nije sprovedena. Žalilac je uložio žalbu protiv Srbije zbog ne-sprovedenja odluke opštinskog suda. Evropski sud za ljudska prava (ESLJP) je našao da Srpske vlasti nisu imale nikakvu efektivnu kontrolu na Kosovu od 1999. godine.

Prema tome, ESLJP nije mogao "da ukaže ni na koju pozitivnu obavezu koju je [Srbija] imala prema žalioocu" i da "[se] ne može smatrati odgovornom pod članom 1. Konvencije za ne-sprovedenje odluke opštinskog suda" za koju se žalilac žalio. ESLJP je zaključio da je žalba nekompatibilna *ratione personae* i proglasio je neprihvatljivom.

U odluci *Azemi*, ESLJP je potvrdio, po prvi put ikada, postojanje i pravnu nadležnost Komisije za razmatranje ljudskih prava EU-a i to kao što sledi:

"U svom mišljenju o postojećim mehanizmima za razmatranje usklađenosti postupanja UNMIK-a i EULEX-a na Kosovu sa standardima za ljudska prava (br. 545/2009, CDL-AD (2010) 051), Venecijanska Komisija je podržala osnivanje Savetodavne komisije za ljudska prava UNMIK-a ("Komisija") i pozvala Komisiju i UNMIK da nađu rešenje kako bi preko 450 slučajeva koji su na čekanju pred Komisijom bili procesuirani pre nego UNMIK napusti Kosovo.

Venecijanska Komisija je takođe podržala osnivanje Komisije za razmatranje ljudskih prava EULEX-a. Komisija je osnovana shodno odluci Evropske Unije koja datira od 20. novembra 2009. godine i počela je sa radom 9. juna 2010. godine. Njihov mandat je da razmatraju navode o kršenjima ljudskih prava počinjenih od strane EULEX-a tokom sprovođenja svog izvršnog mandata. Svoje nalaze Komisija podnosi EULEX-u i, kada je to neophodno, daje preporuke za popravne postupke."

9. Budućnost EULEX-a i izazovi koji predstoje za ljudska prava

Predloženo restrukturiranje EULEX-a na Kosovu koje se očekuje da se desi u junu 2014. godine iznosi niz zabrinutosti koje prati i efikasna zaštita ljudskih prava. U ovom trenutku, Komisiji nije poznato da li će EULEX biti restrukturiran ili će kao takav prestati da postoji i biti zamenjen drugom misijom CSDP-a (zajedničke bezbednosne i odbrambene politike). U svakom slučaju, može se očekivati da EULEX ili kao alternativa neka druga buduća misija CSDP-a sa drugačijim imenom zadržati izvršna ovlašćenja, makar u pogledu istraga, krivičnog gonjenja i presuđivanja određenih kategorija krivičnih dela.

Dalje, prateći sprovođenje postignutog sporazuma u dijalogu između Prištine i Beograda može se očekivati da će neka od izvršnih ovlašćenja biti zadržana u pogledu Severa Kosova. Pored toga, bez obzira na tačnu prirodu ili kvalifikaciju mandata buduće misije ("izvršni" ili suprotno), važno je da Misija EU-a treba da osigura da njen kadar nastavi da radi u skladu sa standardima za ljudska prava i sa ciljem promovisanja potpunog poštovanja istih.

Komisija je otkrila sledeće kao najhitnija pitanja vezana za ljudska prava koja rukovodstvo EU-a i EULEX-a treba da razmotri u smislu ovog procesa:

- i. U slučaju da EULEX bude zamenjen drugom misijom CSDP-a na Kosovu koja nosi izvršna ovlašćenja, takva misija će takođe morati da bude podvrgnuta spoljašnjim mehanizmima odgovornosti kako bi razmatrali navode o kršenjima ljudskih prava od strane te Misije. Prema tome Komisija za razmatranje ljudskih prava će morati da postane deo pravnog okvira restrukturirane misije. Kao što je gore spomenuto, čak i ne-izvršni ili samo delimično izvršan mandat neće imati uticaja na posvećenost misije da osigura skladnost i poštovanje međunarodno priznatih standarda za ljudska prava.
- ii. Bazirajući se na iskustvo Komisije, osnivanje nove CSDP Misije bi takođe predstavljalo priliku da se poveća efikasnost Komisije za razmatranje ljudskih prava, tako što će proširiti svoja ovlašćenja na:

- a. Nezavisnost komisije može biti značajno ojačana stvaranjem institucije odvojene i nezavisne od Misije CSDP-a. Jedna takva vrsta nezavisnosti ne znači samo operativnu nezavisnost već u isto vreme označava i administrativnu slobodu.

Istinski nezavisna komisija bi između ostalog imala svoj lični budžet za svrhu informativne kampanje. Jedan mehanizam odgovornosti koji mora da traži odobrenje budžeta za sve planirane postupke, uključujući i odnose sa javnošću, od institucije koju nadgleda može se zaključiti da je zavisna od te institucije.

Iako EULEX pruža značajnu administrativnu podršku, sama činjenica da Komisija i njen sekretarijat moraju da koriste vozila EULEX-a, koriste obeležja EULEX-a i obavezani su ugovorom sa Šefom Misije može da dovede do zaključka podnosiocima žalbi kao i javnost da je komisija zavisna, u pogledu njene institucionalne i operativne nezavisnosti.

- b. Što se tiče transparentnosti, čvrsto se savetuje da na dokumenatima o utemeljivanju Komisije, naročito koncept odgovornosti, bude skinuta oznaka tajnosti od strane relevantnih Evropskih institucija. Na primer, činjenica da se koncept odgovornosti EULEX-a koji datira od 29. oktobra 2009. godine o osnivanju komisije za razmatranje ljudskih prava smatra poverljivim

dokumentom neizbežno utiče negativno na percepciju transparentnosti Komisije.

- c. Aktivnosti komisije se prostiru mnogo dalje od samo razmatranja žalbi i donošenja odluka, na primer odgovornosti prema njihovoj informativnoj kampanji. Prema tome, buduća komisija će imati koristi ukoliko bude imala posvećenog službenika za odnose sa javnošću sa adekvatnim budžetom na raspolaganju kako bi rešili ozbiljan nedostatak svesnosti postojanja Komisije među opštom populacijom.
- d. Nekoliko komentatora, uključujući i Savet Evrope, je spomenulo kao nedostatak da preporuke Komisije nisu obavezujuće i EULEX nije obavezan da deluje shodno njima. Kao dalje ograničenje, napomenuto je od strane komentatora da Komisija nije ovlašćena da preporuči novčane nadoknade od strane EULEX-a.

Komisija poziva EU da ponovo razmotri ova pitanja u smislu jednog mehanizma odgovornosti za buduće misije CSDP-a. Kredibilitet i efikasnost Komisije kao jednog mehanizma odgovornosti bi se uveliko poboljšala ukoliko bi joj se pružila mogućnost da donosi obavezujuće odluke i preporuke, mada bi se maksimalan iznos mogao odrediti u pogledu novčanih nadoknada.

- iii. Treba da bude obezbeđen nastavak postojanja Komisije u slučaju da se misija smanji ili restrukturira, sa mandatom da završi ispitivanje slučajeva koji su na čekanju (vidi Pravilnik o radu, Par. 25, pod-par. 2 i 3).

10. Zaključne napomene

1. Kao i proteklih godina, Komisija preporučuje ponovo da EU i EULEX trebaju da reše zahteve Komisije kako bi olakšali značajno proširenje njihove informativne kampanje, naročito, objavljivanje TV i radio reklame.
2. Komisija preporučuje da se aktivno stremi ka ispunjenju cilja veće upoznatosti sa ljudskim pravima unutar opšte misije EULEX-a. U tom smislu, Komisija preporučuje da EU i EULEX insistiraju i osiguraju da efektivna zaštita ljudskih prava na Kosovu bude, i da ne ostane na tome, prioritet u smislu obuke novih članova kadra EULEX-a.

Takav trening treba da bude dalje proširen na relevantna EULEX-ova odeljenja i jedinice kako bi osigurali uobičajeno razumevanje EULEX-ovih obaveza prema ljudskim pravima od strane kadra iste. Očigledno, članovi kadra EULEX-a dolaze iz različitih nacionalnih i profesionalnih pozadina. Oni imaju različite nivoe obrazovanja o ljudskim pravima i poznavanje a ljudska prava možda imaju različite nivoe važnosti u zemljama iz kojih oni dolaze. Ovo bi moglo da se efikasno reši tako što se obezbedi jedan zajednički standard za sve članove kadra misije.

3. Komisija preporučuje da EULEX treba da preduzme sve neophodne mere kako bi stavio na snagu sve neophodne mehanizme unutar Misije i da dodeli dovoljno sredstava neophodnih kako bi brzo i efektivno reagovali na zahtev Komisije za informacije koje se odnose na žalbe koje su podnete Komisiji. Do sada su tražena mnoga odlaganja za mnoge slučajeve koji su prosleđeni, što je izazvalo kašnjenja u ispitivanju istih.
4. Komisija preporučuje da EU i EULEX učine prioriternim poštovanje ljudskih prava unutar svoje strategije okončanja misije i takođe da osiguraju da postoje sve neophodne procedure i mehanizmi kako bi garantovali i štitili ta prava onda kada EULEX bude završio svoj mandat. Naročito, Komisija preporučuje da EU i EULEX uzmu u obzir potrebu da ojačaju, u institucionalnom smislu, mehanizme odgovornosti za buduću misiju CSDP-a na Kosovu.
5. Komisija preporučuje da EU i EULEX osiguraju da posvećenost država članica EU-a i, shodno tome, njihova lična posvećenost da se pridržavaju međunarodno priznatim standardima za ljudska prava primenljivim na Kosovu bude prava, konkretna i efektivna. Prema tome Komisija preporučuje da EULEX ostane u potpunosti uključen u promovisanju poštovanja ljudskih prava kroz spektar aktivnosti koje EULEX preduzima.

Vidi www.hrrp.eu radi više informacija o Komisiji.

Aneks 1. Tabela rasporeda kadra

Komisija	
Magda Mierzewska	Predsedavajući član Komisije
Guénaél Mettraux	Član Komisije Od 01. oktobra 2012. god.
Katja Dominik	Član Komisije, Sudija EULEX-a
Elka Filcheva-Ermenkova	Rezervni član Komisije, Sudija EULEX-a

Sekretarijat	
John J. Ryan	Viši pravni službenik
Joanna Marszalik	Pravni službenik
Florian Razesberger	Pravni službenik
Shpresa Gosalci	Administrativni asistent/prevodilac (albanski-engleski)
Katica Kovačević	Tumač/Prevodilac (srpski-engleski)
Kushtrim Xhaferi	Tumač/Prevodilac (albanski-engleski)

Aneks 2. Tabela informativne kampanje i druge aktivnosti

Datum	Lokacija	Događaj
22/01/13	Severni deo Mitrovice	Sastanak sa gđicom Zlatom Radovanović, koordinator kancelarije za Kosovo i Metohiju
29/01/13	Zgrada KRLJP-a	Sastanak sa PILPG; Michael Kovaka (MK) – Šef stranke, Agon Gashi (AG) – službenik pravnog programa
21/02/13	Kancelarija Zaštitnika građana Kosova	Sastanak sa g-dinom Sami Kurteshi, Kosovski zaštitnik građana; zamenik zaštitnika građana i portparol institucije zaštitnika građana (IZK), gđa Majlindë Sinani-Lulaj.
08/03/13	Uroševac	Sastanak sa g-dinom Samir Reka, koordinator projekta
08/03/13	Manastir u Peći	Sastanak sa Episkopom g-dinom Jovanom Čulibrk, Episkop Srpske Patrijaršije
11/03/13	OSCE Peć	Sastanak sa direktorom regionalnog centra OSCE-a u Peći, gđin Norman Spitzegger
11/03/13	NVO ESG Goraždevac	NVO Eksperimentalna Studio Grupa, gđin Saša Petrović
13/03/13	Savet za mir i ljudska prava Saferworld, Prizren	Sastanak sa g-dinom Musa Vezgishi, Izvršni direktor
13/03/13	Osnovni sud, Prizren	Sastanak sa g-dinom Ymer Hoxha
14/03/13	Beograd	Projekat: Podrška sprovođenju strategija IRL-a, izbeglica i povratnika
14/03/13	Beograd	Sastanak sa Asociacijom za nestala lica (AMP), Massimo Moratti (MM)
25/03/13	Predstavništvo islamske zajednice, Priština	Sastanak sa predsednikom islamske zajednice, Kosovo, g-din Naim Ternava
26/03/13	Kancelarija za Kosovo i Metohiju	Sastanak sa gđicom Zlatom Radovanović, koordinator kancelarije za Kosovo i Metohiju, gđica Bratislava Radovanović, službenik u Kancelariji za Kosovo i Metohiju
23/04/13	Predstavništvo OSCE-a, Priština	Sastanak sa Cornelius Nolan, viši službenik za demokratizaciju u RC Priština
29/04/13	NVO HUMKOS Gračanica	Sastanak sa g-dinom Ljubinkom Todorovićem (LT)- Predsednik HUMKOS-a
29/04/13	Priština	Sastanak u Kosovskom Pravnom Centru (KLC)
08/05/13	Mitrovica	Sastanak sa pravnim službenicima sa projekta: Podrška sprovođenju strategija IRL-a, izbeglica i povratnika; službenik iz kancelarije za Kosovo i Metohiju
14/05/13	Mitrovica	Sastanak, Kosovsko strateška akciona mreža, Andrija Mijanović
21/05/13	Rezidencija Biskupa, Priština	Sastanak sa Don Lush Gjergji, Glavni Vikar Rimo-Katoličke crkve na Kosovu
23/05/13	Zgrada KRLJP-a	Sastanak sa Xhevdet Halili, KLC Direktor, Vittorio di Giacomo, Menadžer Programa
27/05/13	Savet za mir i ljudska prava Saferworld, Prizren	Sastanak sa Musa Vezgishi, izvršni direktor

27/05/13	Asocijacija "Loyola - Gimnazija" Prizren	Sastanak sa Asocijacijom "Loyola - Gimnazija", Fr Walter Happel SJ, izvršni direktor
27/05/13	OSCE kancelarija u Peći	Među-agencijski sastanak, međunarodni akteri u Peći
03/06/13	Mitrovica	Sastanak sa g-dinom Aleksandarom Stojanovićem, KSAM
10/06/13	Srpska Pravoslavna Crkva, Priština	Sastanak sa ocem Stevom Mitrićem
11/06/13	UNMIK Baza u Mitrovici	Među-agencijski sastanak, međunarodni akteri u Mitrovici
12/06/13	Zgrada KRLJP-a	Sastanak sa Adam Juszcak, službenik za veze sa pravosuđem, i Celine Ruiz, politički službenik, CPCC
19/06/13	Osojane (Klina)	Sastanak sa ocem Milošem Vukićem
19/06/13	Istok	Sastanak sa ocem Jovicom Vlaškovićem
20/06/13	Kamenica	Sastanak sa Nebojšom Simić, Direktor, KSAM-a
27/06/13	Gnjilane	Sastanak sa šefom kancelarije OSCE-a u Gnjilane
01/07/13	Sirius Hotel, Priština	Okrugli sto, diskusija na temu o Sprečavanju mučenja pod okriljem zaštitnika građana Kosova
16/07/13	OSCE Prizren	Sastanak sa Sara Bonotti, šef kancelarije /viši službenik za ljudska prava u RC Prizren i Meriton Pajaziti nadzornik za pravni sistem
17/07/13	Gračanica Manastir	Sastanak sa ocem Ilarionom, glavni paroh Manastira Draganac, region Gnjilana
23/07/13	Zgrada KRLJP-a Priština	Sastanak sa Anton Nrecaj, advokat pravne pomoći, Centar za pravnu pomoć i regionalni razvoj, (CLARD) Kosovo
20/08/13	Mitrovica, Kosovo	Sastanak sa g-dinom Oliverom Ivanovićem, predsednik građanske inicijative "Srbija, demokratija i pravda"
18/10/13	Priština	Diskusija tipa okruglog stola "Buka i njen uticaj na ljudska prava "
29/10/13	Osnovni sud Priština	Sastanak sa g-dinom Hamdi Ibrahimimi, predsednik Osnovnog suda, Priština
30/10/13	Hotel Sirius Priština	Diskusija tipa okruglog stola: "Pružanje pravde"
04/11/13	NVO kancelarije u Štrpcu	NVO "Dona" - Snezana Arsić i NVO "Budućnost bez straha" Igor Savić
06/11/13	Apelacioni sud Priština	Sastanak sa g-dinom Salih Mekaj, predsednik Apelacionog suda
13/11/13	Ustavni sud Priština	Sastanak sa g-dinom Enver Hasani, predsednik Ustavnog suda
14/11/13	Kancelarija tužilaštva Priština	Sastanak sa g-dinom Ismet Kabashi, glavni državni tužilac
20/11/13	Kancelarija apelacionog tužilaštva	Sastanak sa g-dinom Aleksander Lumezi, šef kancelarije apelacionog tužilaštva
21/11/13	Vrhovni sud u Prištini	Sastanak sa g-dinom Fejzullah Hasani, predsednik vrhovnog suda
21/11/13	Hotel Affa u Prištini	Okrugli sto "Ostvarenja misije institucije zaštitnika građana"

Aneks 3. Statistike 2010 - 2013

Prosečno trajanje postupka pred Komisijom varira od nekih 180 dana, tj. šest meseci.

	2010	2011	2012	2013	Total
Ukupno registrovanih slučajeva	16	28	23	27	94
Ukupno završenih slučajeva	6	30	12	18	66
Prihvatljivi			2*		2
Neprihvatljivi	6	22	10	13	51
Kršenja prava	0	2	0	7	9
Nema kršenja prava	0	5	0	0	5
Povučeni	0	1	0	0	1

*Nezavršeni slučajevi

Statistike	Od 31. decembra 2012. god.
Na čekanju	28
Prihvatljivi	2
Neprihvatljivi	51
Kršenja prava	9
Nema kršenja prava	5
Povučeni	1
Ukupno registrovani slučajevi od juna 2010. god.	94

Stranke u žalbama	
Izvršna divizija	80
Privatna lica/preduzeća	14
Ukupno	94

Aneks 4. Odluke KRLJP-a 2010-2013

	Slučaj	Podnosilac žalbe	Predmetno pitanje	Rezultat
1.	2010-01	Djeljalj Kazagic	Navodi o nedelovanju tužioca EULEX-a, imovinsko pitanje	Povreda prava
2.	2010-02	Sadik Thaqi	Navodi o nedelovanju tužioca EULEX-a, smrt u zatvoru u Dubravi 04/09/2003	Nema povrede prava
3.	2010-03	Osman Mehmetaj	Navodi o nedelovanju tužioca EULEX-a, smrt u zatvoru u Dubravi 04/09/2003	Nema povrede prava
4.	2010-04	Feti Demolli	Navodi o nedelovanju tužioca EULEX-a, smrt u zatvoru u Dubravi 04/09/2003	Nema povrede prava
5.	2010-05	Mursel Hasani	Navodi o nedelovanju tužioca EULEX-a, smrt u zatvoru u Dubravi 04/09/2003	Nema povrede prava
6.	2010-06	Latif Fanaj	Navodi o nedelovanju tužioca EULEX-a, smrt u zatvoru u Dubravi 04/09/2003	Nema povrede prava
7.	2010-07	Blerim Rudi	Navodi o neuspehu finansijske informativne jedinice da se pridržava odluke Nezavisnog nadzornog odbora da se podnosilac žalbe vrati na posao.	Povreda prava
8.	2010-08	Velimir Krstic	Navodi o nedelovanju policije EULEX-a i tužioca, imovinsko pitanje	Neprihvatljiva
9.	2010-09	Burim Ramadani	Navodno nefunkcionisanje sudskog sistema, Kitcina-slučaj	Neprihvatljiva
10.	2010-10	Horst Proetel	Neuspešno plasiranje za radno mesto u EULEX-u	Neprihvatljiva
11.	2010-11	Laura Rudi	Privatna finansijska žalba protiv jednog radnika EULEX-a	Neprihvatljiva
12.	2010-12	Hunaida Pasuli	Neuspešno plasiranje za radno mesto u EULEX-u	Neprihvatljiva
13.	2010-13	Jedan EULEX-ov radnik	Interni spor u EULEX-u u pogledu na sprovođenje procene rada i ličnog odnosa sa pretpostavljenim	Neprihvatljiva
14.	2010-14	Lulzim Gashi	Neuspešno plasiranje za radno mesto u EULEX-u	Neprihvatljiva
15.	2010-15	Faton Sefa	Neuspeh da se vrati na svoje prethodno radno mesto (privatni sektor), navodi o nesprovođenju sudske odluke	Neprihvatljiva
16.	2010-16	Cyma Agovic	Preneto iz EULEX-a – Neuspeh EULEX-ovih sudija da pravično ispitaju slučaj podnosioca žalbe	Neprihvatljiva

	Slučaj	Podnosilac žalbe	Predmetno pitanje	Rezultat
17.	2011-01	Porodica Dede Gecaj	Zahtev za istragu odluke o izručenju EULEX-ovih Sudova na Kosovu u slučaju pokojnog Dede Gecaj	Neprihvatljiva
18.	2011-02	Chamalagai Krishna Bahadur	Navodi o neuspehu delovanja	Neprihvatljiva
19.	2011-03	Afrim Mustafa	Spor u pogledu na zatvaranje privatne radio stanice i zaplenjivanja radio opreme	Neprihvatljiva
20.	2011-04	Besim Berisha	Žalba u vezi sa životnim uslovima u zatvoru u Dubravi	Uklonjena sa liste
21.	2011-05	SH.P.K "Syri"	Navodno uskraćivanje pravičnog saslušanja, slobode izražavanja i jednakosti pred zakonom, PKVS.	Neprihvatljiva
22.	2011-06	Milazim Blakqori	Navodno nesprovođenje odluke, neuspeh da EULEX deluje	Neprihvatljiva
23.	2011-07	Slučaj W	Navodno kršenje člana 6 EKLJP-a	Povreda prava
24.	2011-08	Anton Rruka	Navodno uskraćivanje pravičnog saslušanja, slobode izražavanja i jednakosti pred zakonom, PKVS.	Neprihvatljiva
25.	2011-09	Mirkovic Bojan	Navodno nezakonito otpuštanje sa posla u EULEX-u	Neprihvatljiva
26.	2011-10	Dejan Jovanovic	Navodna neopravdana kašnjenja u postupcima pred PKVS.	Neprihvatljiva
27.	2011-11	Srecko Martinovic	Navodi o prekomernom korišćenju sile, nehumanom tretiranju i uskraćivanju prava na pravično suđenje	Neprihvatljiva
28.	2011-12	Novica Trajkovic	Navodno korišćenje prekomerne sile	Neprihvatljiva
29.	2011-13	S.M.	Navodi o prekomernom korišćenju sile, uskraćivanju prava na pravično suđenje i neuspeh poštovanja prava na privatni život	Neprihvatljiva
30.	2011-14	Lindita Shabani	Navodno uskraćivanje prava na privatni i porodični život	Neprihvatljiva
31.	2011-15	Samedin Smajli	Navodno uskraćivanje pravičnog suđenja i neopravdano odlaganje u postupku	Neprihvatljiva
32.	2011-16	Avdyl Smajli	Navodno uskraćivanje pravičnog suđenja i neopravdano odlaganje u postupku	Neprihvatljiva
33.	2011-17	Faik Azemi	Navodno uskraćivanje prava na pravično saslušanje	Neprihvatljiva
34.	2011-18	Mykereme Hoxha	Navodni neuspeh tužioca EULEX-a da deluje	Neprihvatljiva

	Slučaj	Podnosilac žalbe	Predmetno pitanje	Rezultat
35.	2011-19	Sefer Sharku	Navodi o neuspehu da se ispoštuje obavezujuća sudska odluka.	Neprihvatljiva
36.	2011-21	Ventor Maznikolli	Navodna neopravdana odlaganja od strane sudija EULEX-a u zakazivanju saslušanja kod Vrhovnog Suda.	Neprihvatljiva
37.	2011-22	Hysni Gashi	Navodno uskraćivanje pravičnog suđenja i navodna nemerodavnost sudija EULEX-a.	Neprihvatljiva
38.	2011-23	Hashim Rexhepi	Navodi o povredama prava na slobodu i prava na pravično suđenje.	Neprihvatljiva
39.	2011-24	Predrag Lazic	Navodi o neuspehu da se dobije pravično saslušanje u razumnom vremenskom roku.	Neprihvatljiva
40.	2011-25	Shaip Gashi	Navodno uskraćivanje nemačke invalidske penzije.	Neprihvatljiva
41.	2011-26	Njazi Asllani	Navodno nesprovođenje odluke, neuspeh od strane EULEX-a da deluje	Neprihvatljiva
42.	2011-28	Slučaj Y	Navodno kršenje prava na poštovanje privatnog i porodičnog života.	Neprihvatljiva
43.	2012-01	Qamil Hamiti	Navodno uskraćivanje prava na pravično saslušanje	Neprihvatljiva
44.	2012-02	Arben Zeka	Navodni propust da se reši imovinsko pitanje	Neprihvatljiva
45.	2012-03	Rexhep Dobruna	Navodno uskraćivanje prava na pravično saslušanje.	Neprihvatljiva
46.	2012-04	Izet Maxhera	Spor vezan za imovinsko pitanje u EULEX-u u Mitrovici.	Neprihvatljiva
47.	2012-05	Fatmir Pajaziti	Navodna povreda prava na slobodu i prava na pravično suđenje.	Neprihvatljiva
48.	2012-06	Slučaj Z	Navodna kršenja članova 10 i 11 UDLJP, članovi 5 i 6 EKLJP, član 9 ICCPR i član 6 CAT	Neprihvatljiva
49.	2012-07	Slučaj I	Navodan neuspeh tužioca EULEX-a i policije EULEX-a da deluju	Neprihvatljiva
50.	2012-08	Slučaj U	Navodno kršenje člana 6 EKLJP	Neprihvatljiva
51.	2012-09	Slučaj A	Navodno kršenje članova 2, 3, 8, 9, 10 i 11 EKLJP	Povreda prava
52.	2012-10	Slučaj B	Navodno kršenje članova 2, 3, 8, 9, 10 i 11 EKLJP	Povreda prava
53.	2012-11	Slučaj C	Navodno kršenje članova 2, 3, 8, 9, 10 i 11 EKLJP	Povreda prava
54.	2012-12	Slučaj D	Navodno kršenje članova 2, 3, 8, 9, 10 i 11 EKLJP	Povreda prava
55.	2012-13	Bejtush Gashi	Navodna kršenja člana 6 EKLJP i člana 1 protokola 1 EKLJP	Neprihvatljiva

	Slučaj	Podnosilac žalbe	Predmetno pitanje	Rezultat
56.	2012-15	Shefqet Emerllahu	Navodna kršenja člana 6 EKLJP, neuspeh da se istraži	Neprihvatljiva
57.	2012-16	Kristian Kahrs	Navodna kršenja člana 6 EKLJP, ne delovanje	Neprihvatljiva
58.	2012-17	Slučaj E	Navodna kršenja članova 5 i 6 EKLJP	Neprihvatljiva
59.	2012-18	Hamdi Sogojeva	Navodna kršenja člana 1 protokola 1 EKLJP-a	Neprihvatljiva
60.	2012-19	Slučaj H	Navodno oduzimanje svojine	Povreda prava
61.	2012-20	Slučaj G	Navodna kršenja članova 3, 10, 11 EKLJP i člana 1 protokola 1 EKLJP	Povreda prava
62.	2013-01	Slučaj I	Navodna kršenja člana 6 EKLJP	Neprihvatljiva
63.	2013-02	Arsim Krasniqi	Navodna kršenja člana 3 EKLJP	Neprihvatljiva
64.	2013-16	Almir Susaj	Navodna kršenja člana 3 i 8 EKLJP	Neprihvatljiva
65.	2013-19	Slučaj U	Navodna kršenja člana 1 protokola 1 EKLJP	Neprihvatljiva
66.	2013-20	Shaip Gashi	Navodna kršenja člana 1 protokola 1 EKLJP	Neprihvatljiva